

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Ženy v dotyku s českou politikou
(rodina Palackých a Riegrů)**

**Women in Touch with Czech Politics
(The Families of Palacký and Rieger)**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce:

doc. ThDr. Mgr. Ing. Kamila Veverková, Ph.D.

Autor:

Barbora Brodská

Praha 2024

Poděkování

Ráda bych vyjádřila upřímné díky doc. ThDr. Mgr. Ing. Kamile Veverkové, Ph.D., za její cenné rady, trpělivost a podporu během celého procesu psaní.

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne:

.....

podpis

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zaměřuje na vliv rodiny Palackých a Riegrů na českou politiku a vlasteneckou činnost v 19. století, s důrazem na participaci žen. Cílem práce je interpretovat vlasteneckou angažovanost Marie Riegrové- Palacké a Marie Červinkové- Riegrové v kontextu historických událostí a rodinného pozadí. Metodika výzkumu spočívala v analýze primárních a sekundárních pramenů, zejména publikací o osobnostech rodiny Palackých a Riegrů. Získané informace poskytly hlubší vhled do života a politické angažovanosti zkoumaných osobností. Výsledky ukazují, že vlastenecké ideály Františka Palackého nebyly pouze abstraktním pojmem, ale byly pevně zakořeněny v jeho osobním životě a rodinných vztazích. Zapojení žen, zejména Marie Riegrové- Palacké a Marie Červinkové- Riegrové, bylo klíčové pro podporu vzdělávacích iniciativ a sociálních aktivit, což přispělo k posílení české národní identity. Závěrem lze konstatovat, že práce otevírá pohled na vlastenectví jako komplexní fenomén, ve kterém hrají významnou roli nejen mužské, ale i ženské osobnosti. Marie Riegrová- Palacká a Marie Červinková- Riegrová ilustrují nezastupitelný přínos žen k českému národnímu obrození.

Klíčová slova: rodina Palackých, rodina Riegrů, česká politika, vlastenecká činnost, 19. století, role žen, František Palacký, Marie Riegrová- Palacká, Marie Červinková- Riegrová.

Abstract

This bachelor thesis focuses on the influence of the Palacký and Riegr families on Czech politics and patriotic activities in the 19th century, with an emphasis on the participation of women. The aim of the thesis is to interpret the patriotic engagement of Marie Riegrová- Palacká and Marie Červinkové- Riegrové in the context of historical events and family background. The research methodology involved the analysis of primary and secondary sources, especially publications about the personalities of the Palacký and Riegr families. The obtained information provided a deeper insight into the lives and political engagement of the studied personalities. The results show that the patriotic ideals of František Palacký were not merely abstract concepts but were firmly rooted in his personal life and family relationships. The involvement of women, especially Marie Riegrová- Palacká and Marie Červinková- Riegrová, was crucial in supporting educational initiatives and social activities, contributing to the strengthening of the Czech national identity. In conclusion, the thesis offers a perspective on patriotism as a complex phenomenon in which both male and female personalities play a significant role. Marie Riegrová- Palacká and Marie Červinková- Riegrová illustrate the indispensable contribution of women to the Czech national revival.

Keywords: Palacký family, Riegr family, Czech politics, patriotic activities, 19th century, women's role, František Palacký, Marie Palacká- Riegrová, Marie Riegrová- Červinková.

Obsah

Úvod.....	8
1. Historický kontext.....	10
1.1. Politika.....	10
1.2. Společnost.....	11
1.3. Vzdělání.....	12
1.4. Postavení ženy.....	14
1.5. Vlastenectví.....	15
2. František Palacký.....	17
2.1. František Palacký v Praze.....	17
2.2. Historická a vědecká činnost.....	18
2.3. František Palacký a politika.....	21
2.3.1. Rok 1848.....	22
2.3.2. Období revolucí.....	23
2.3.3. Události ve Frankfurtu.....	24
2.3.4. Politická činnost.....	26
2.3.5. Slovanský sjezd.....	27
2.3.6. Říšský sněm.....	28
2.3.7. Po roce 1848.....	30
3. Ženy v rodině Františka Palackého.....	32
3.1. Terezie Měchurová.....	32
3.2. Marie Riegrová- Palacká.....	33
3.2.1. Dětství a rodina.....	33
3.2.2. Ve prospěch národních zájmů.....	35
3.2.3. Přetvoření spolku sv. Ludmily.....	36
3.2.4. Zřízení školy mateřské u sv. Jakuba, zavedení ženských pěstounek.....	41

3.2.5.	Činnost Komitétu dam a rozvoj mateřských škol	42
3.2.6.	Podpora chudých matek a jejich novorozenců	44
3.2.7.	Jesle a oddělení nejmenších	47
3.3.	Marie Červinková- Riegrová	48
3.3.1.	Osobním zármutkem k veřejné prospěšnosti	49
3.3.1.1.	Pomoc pro chudé matky	51
3.3.1.2.	Veřejná a soukromá charitativní činnost, spisovatelská činnost	51
	Závěr	53
	Seznam literatury a odborných zdrojů	54
	Summary	56

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem zvolila *Ženy v dotyku s českou politikou (rodina Palackých a Riegrů)*, abych podrobněji prozkoumala vliv a také angažovanost významných českých rodin v 19. století. Práce se zaměřuje zejména na Marii Riegrovou- Palackou a Marii Červinkovou- Riegrovou, jejichž účast v českém politickém dění měla významný vliv na formování české identity a národního obrození.

František Palacký, otec Marie Riegrové- Palacké a dědeček Marie Červinkové- Riegrové, představuje důležitou postavu v kontextu rodiny Palackých a Riegrů. Jeho vlastenecké a politické aktivity nejen ovlivnily jeho vlastní život, ale měly také vliv na životní dráhy jeho potomků.

Marii Riegrovou- Palackou a Marii Červinkovou- Riegrovou chápu jako aktérky, jejichž úsilí a angažovanost překračovaly běžné představy o ženské roli v této době. Jejich zapojení do politiky, kulturního života a vlasteneckých aktivit představuje inspirativní příklad pro další generace.

Přestože se v historiografii často kladl větší důraz na mužské postavy, v práci se snažím přiblížit životní osudy těchto výjimečných žen a jejich vliv na politickou scénu.

Výzkumným cílem je interpretovat vliv a vlasteneckou angažovanost Marie Riegrové- Palacké a Marie Červinkové- Riegrové na pozadí klíčových historických událostí a rodinného kontextu.

Při psaní této práce jsem využila několik publikací, které poskytují důležité informace o osobnostech rodiny Palackých a Riegrů. Publikace *Marie Riegrová rodem Palacká*, kterou napsala její dcera Marie Červinková- Riegrová, poskytuje hlubší vhled do vztahů a hodnot, které formovaly osobnost Marie Riegrové- Palacké a ovlivnily její politickou angažovanost.¹ Dále jsem pracovala s textem *Marie Červinková- Riegrová: životopisný nástin* od Boženy Augustinové.² Tento zdroj nabízí detailní pohled na životní dráhu Marie Červinkové- Riegrové a její politické angažmá. A kromě toho jsem se opírala o monografii o Františku Palackém, kterou napsal Jiří Kořalka.³ Tato práce poskytuje kompletní pohled na Palackého intelektuální odkaz, jeho politické aktivity a vliv na formování české identity.

---

¹ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892].

² AUGUSTINOVÁ, Božena. *Marie Červinková- Riegrová: životopisný nástin*. V Praze: Bursík & Kohout, 1897.

³ KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998.

Těmto publikacím vděčím za základ pro zkoumání vlivu rodiny Palackých a Riegrů na českou politiku a vlasteneckou činnost, umožnily mi lépe porozumět kontextu a motivacím hlavních osobností mé práce.

1. Historický kontext

1.1. Politika

V rámci habsburské říše koexistovali dva národy - český a moravský. Byly považovány za samostatné národy, známé jako České království a Moravské markrabství. Správa těchto území spadala pod zemského hejtmana jmenovaného zastřešující vládou sídlící ve Vídni. Přestože si František II. v roce 1804 udělil titul dědičného císaře, tak nedošlo k oficiálnímu narušení právní autonomie těchto oblastí. Ve skutečnosti však existoval stát, který měl centralizovaný systém řízení, kde rozhodnutí, mající dopad na regiony, byla přijímána ve Vídni. Právě na tomto oficiálním právním postavení později v 19. století závisela česká politika. Toto postavení bylo využito pro vyargumentování boje za rovnoprávnost napříč celým impériem.⁴

V téže době, kdy se Paříž zmítala v revoluci a Italové a Němci se sjednocovali proti rakouské nadvládě, sepisovali Češi petici, kterou žádali císaře o pozornost. Hnání pocitem neklidu opakovaně zmírňovali svůj jazyk a požadavky ve snaze vyhnout se jakékoli konfrontaci. Dne 11. března 1848 proběhlo veřejné shromáždění, které představovalo první politické setkání svého druhu v dějinách českých zemí. Na tomto významném shromáždění došlo k vytvoření Svatováclavského výboru, což znamenalo první výrazný politický projev českého vlastenectví a snahu o politickou a kulturní autonomii. Svatováclavský výbor se později stal jádrem českého politického dění v březnových dnech. Členové Svatováclavského výboru sepsali petici, v níž byly vzneseny požadavky Čechů týkající se jazykových práv, národní suverenity, liberálních změn a státoprávního spojení Čech, Moravy⁵ a Slezska. Petici předložili císaři.⁶ Panovník na českou žádost odpověděl v poměrně vágní kabinetní nótě z 23. března 1848, v níž nenabídl žádné konkrétní závazky, a proto Češi, na něž tato nekonkrétní odpověď neudělala dojem, předložili další oficiální žádost. Tentokrát zdůraznili připojení území Koruny české pod moderní zastupitelský orgán, volený demokratickou cestou. Rovněž trvali na samostatném ministerstvu, které by na tyto regiony dohlíželo. Nakonec císař vyhověl většině těchto požadavků prostřednictvím vládního dokumentu z 8. dubna 1848, kdy přijal většinu požadovaných bodů. Důležitým rozhodnutím byl jeho souhlas s vytvořením odpovědného vládního orgánu v Praze. Návrh byl v tuzemsku nadšeně

---

⁴ RADA, Ivan a kol. *Dějiny zemí Koruny české*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 1992. 2 sv. str. 69.

⁵ Připomeňme, že Moravané nebyli o petici informováni. Více HLAVAČKA, Milan a kol. *České země v 19. století: proměny společnosti v moderní době*. Díl II. Praha: Historický ústav, 2014, str. 43.

⁶ RADA, Ivan a kol. *Dějiny zemí Koruny české*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 1992. 2 sv., str. 90.

přiját a rychle si vysloužil pověst české verze Magny Charty, která předvídá národní svobody. Důsledně je však třeba připomenout, že scelení korunních zemí dostalo zelenou až pro pozdější projednávání na nadcházejícím říšském sněmu. Bohužel tato koncepce padla ještě dříve, než mohl být Říšský sněm svolán. Slezský sněm byl zcela proti obnovení jednoty Korunních zemí, na moravském sněmu se jednání ubírala podobnou cestou. Hlavním důvodem byl obecný strach z české dominance.⁷ Oživení českého národního hnutí nastalo v šedesátých letech 19. století a čerpalo svou energii z doby předbřeznové a z doby revoluční. Rozvíjela se politická a publicistická činnost spolu s bohatou činností⁸ nadační a spolkovou.⁹ České národní emancipační hnutí našlo svůj vrchol v devadesátých letech 19. století. Zde se vykryštovalo české národní vědomí jako základ kolektivní identity českého národa a osobnostní identity příslušníka českého národa.¹⁰

1.2. Společnost

Na počátku 19. století bylo Rakouské císařství domovem mnoha národů s bohatou historií, odlišnou kulturou a nerovnoměrným hospodářstvím. Tato říše zahrnovala země, které dříve tvořily vlastní politické celky, jako například České království. Přijímala také území získaná rozpadem jiných států, a dokonce i národy, které neměly vyhraněný historický příběh. Tato složitá skládanka národů a národností, která spadala pod vládu jediného rakouského císaře, vykazovala české vlastenectví a národní optimismus jako silné pojivové prvky, které posilovaly touhu po kulturním a jazykovém uznání českého národa. Vláda se neustále potýkala s problémy při řízení této rozmanitosti v rámci jednoho státu. Hlavní problémy vyplývaly ze skutečnosti, že jen málo oblastí bylo tvořeno jediným etnikem. Češi, kteří byli hrdí na svou kulturu a historii, využívali každé příležitosti k prohloubení svého národního uvědomění, což v praxi znamenalo podporu českého jazyka, tradic a kulturního dědictví. Ve skutečnosti většina etnických komunit v Rakousku žila vedle sebe a úzce se prolínala. České vlastenectví v této době představovalo nejen obranu proti germanizaci, ale i pozitivní sílu, směřující k obohacení multikulturní mozaiky

---

⁷ KROFTA, Kamil. *Malé dějiny československé*. Čtvrté vydání opravil a doplnil Josef Klik. Praha: Orbis, 1947, str. 108.

⁸ Vznikly spolky jako například hlahol, Umělecká beseda. Spolky byly centrem vlastenecké činnosti.

⁹ Podle HLAVAČKA, Milan a kol. *České země v 19. století: proměny společnosti v moderní době*. Díl II. Praha: Historický ústav, 2014, str. 44.

¹⁰ Podle *tamtéž*, str. 51.

monarchie. Vytvoření společného vlasteneckého cítění, které by sjednotilo různé národnosti pod jedním znakem, se Rakousku nikdy nepodařilo,¹¹ ale český národní optimismus a snahy o vzdělávací a kulturní sebeurčení pokračovaly a poskytovaly pevný základ pro budoucí generace v boji za národní uznání a suverenitu.

Během přechodu z 18. do 19. století docházelo na českém území k posunu podobnému těm, které zažily jiné evropské národy. Vývoj od feudálních systémů starého typu vedl ke genezi vyspělého občanského společenství. V českých krajích se rozmohl příliv novátorských liberálních koncepcí a vnímání obyvatelstva začalo mít ve správě země rostoucí význam. Češi si postupně začali uvědomovat svou národní identitu, což je vyprovokovalo k účasti na bojích za své postavení v rámci habsburské říše i na celém kontinentu.¹²

1.3. Vzdělání

V roce 1805 byl přijat *Schulkodex*, který stanovil politické uspořádání německých škol v německých dědičných oblastech. Tato událost předznamenala zásadní posun v oblasti školství a odklonila se od reforem zavedených za éry Marie Terezie. Životně důležité kompetence v oblasti školství byly předány do správy církve.¹³ Tato změna ve vzdělávacím systému, ačkoliv původně směřovala k centralizaci moci ve Vídni, nezabránila vzniku českého vlastenectví a národního optimismu, který se projevoval ve snahách o zachování českého jazyka a identity ve vzdělávání.

V roce 1848 došlo k výraznému zlepšení vzdělávání, především na středních školách, což bylo částečně důsledkem národního obrození a rostoucího vědomí o důležitosti vzdělání pro formování národní identity. Český národní optimismus se odrazil v boji za začlenění českého jazyka do školních osnov a ve snahách o vytvoření vzdělávacího systému, který by podporoval a chránil českou kulturu a historii. Exnerovy a Bonitzovy reformy, přestože byly původně zaměřeny na všeobecné zlepšení kvality vzdělávání, poskytly příležitost pro začlenění českého vlastenectví a národního optimismu do vzdělávacího procesu, což vedlo k posílení národního

---

¹¹ HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Toulky českou minulostí. Sedmý díl*, 1. vyd. Praha: Via Facti, 1998, str. 70.

¹² RADA, Ivan a kol. *Dějiny země Koruny české*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 1992, str. 64.

K proměnám společnosti srovnej také HLAVAČKA, Milan a kol. *České země v 19. století: proměny společnosti v moderní době*. Díl I. Praha: Historický ústav, 2014, str. 207-266.

¹³ KRÁLÍKOVÁ, Marie, SPĚVÁČEK, Václav a NEČESANÝ, Josef. *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*. 1. vyd. Praha: SPN, 1977, str. 29.

uvědomění mezi mladými Čechy. V českých zemích byly tyto reformy a snahy o ústavní změny v roce 1848 chápány nejen jako politická nebo sociální agenda, ale jako hlavní prvek národního obrození, což dokazuje, že vzdělávání bylo a zůstává fundamentální součástí českého vlastenectví a národního optimismu, odrážejícího přesvědčení, že vzdělaná společnost je základem pro udržitelný rozvoj národa a jeho kultury.

Klíčovou počáteční změnou bylo převzetí typického šestiletého středoškolského studia a jeho prodloužení na osm let. To umožnilo studentům učit se hlouběji a šířeji, zejména v oblasti filozofie, která byla do středoškolské výuky přidána.

Dále následovaly reformy reálného školství, přechod z prvního tříletého uspořádání na čtyřleté a následně na sedmileté školy s přidáním nezbytné maturity. To mělo studentům poskytnout širší znalosti a připravit je na náročnější akademické úkoly. Dodatečně byly na univerzitní úrovni vytvořeny katedry filozofie, což podpořilo růst filozofie a jazykovědného výzkumu. I přestože byla tato reforma přijata v roce 1854, úplné uplatnění proběhlo až v roce 1867. A i když se předpokládaly rozsáhlejší změny ve vzdělávacím systému, nakonec se tyto reformy omezily pouze na střední školy.

Pokusy o ústavní reformu v roce 1848 se neosvědčily, ale v roce 1855 vznikla dohoda mezi papežem a Rakouskem nazývaná konkordát. Ta změnila vzájemné vztahy mezi církví a státem, zejména v oblasti vzdělávání. Přenechala rakouské katolické církvi významnou roli v mnoha oblastech vzdělávání, včetně kontroly školních osnov a vzdělávacích institucí. Výsledkem byla radikální přestavba školského systému s církví v čele.

Tato dohoda vyvolala pozoruhodné změny v organizaci a obsahu vzdělávání v Rakousku. Katolická církev se díky němu dostala do čela a získala ve školství značný vliv a autoritu.¹⁴

Ve školských úřadech došlo k rozkolu, kdy na jedné straně stála česká a na druhé německá strana. Tato situace rozpoutala národnostní boje ohledně vzdělávání, což ještě více vyhrotilo situaci. Po schválení lex Perek vznikly oddělené vzdělávací systémy pro Čechy a Němce. Každá strana začala zakládat školy, kde se vyučovalo v jejich mateřském jazyce.¹⁵

---

¹⁴ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, str. 164.

¹⁵ K jazykové politice srovnej také HLAVAČKA, Milan a kol. *České země v 19. století: proměny společnosti v moderní době*. Díl II. Praha: Historický ústav, 2014, str. 51-83.

V českých oblastech bylo cílem vzdělávacího systému posílit českou identitu a jazyk. Zakládaly se české školy, kde se sdílela podstata české kultury, a český jazyk se stal základním vyučovacím jazykem. Vznikaly různé stupně škol včetně středních, gymnaziálních a odborných. Školství bylo mocným prostředkem k posílení českého národního vědomí.

Německé okresy naopak rozvíjely vlastní školský systém. Důraz byl kladen na výuku německého jazyka a vplétání aspektů německé kultury do učebních osnov. Vznikala zařízení jako německá gymnázia, reálná gymnázia a odborné školy. Zachování německého jazyka a tradic bylo pro německé menšiny hlavní prioritou. Obě národnosti se snažily kultivovat svůj vzdělávací systém ve prospěch svých vlastních. Byly podnikány snahy o kulturní sloučení prostřednictvím vzdělávání jak na české, tak německé straně.¹⁶

1.4. Postavení ženy

Na konci 19. století začaly české ženy navzdory společenským normám hledat práci mimo domov. Nejlepší cestou byla charitativní práce, která jim nabízela možnost osobního růstu nad rámec jejich domácích povinností. Tato změna v postavení žen nebyla jen otázkou sociálního pokroku, ale i výrazem vlastenectví a národního optimismu, neboť ženy se staly aktivními účastnicemi ve veřejném a kulturním životě, podporující rozvoj české společnosti a kultury. Církev tuto cestu podporovala, protože byla v souladu s její vírou v pomoc druhým, ale zároveň to reflektovalo hlubší národní snahu o posílení české identity prostřednictvím angažovanosti žen v oblasti jako je vzdělání, umění a sociální péče. Rakouské zákony umožňovaly ženám zapojit se pouze do skupin zaměřených na dobročinnost nebo vzdělávání.¹⁷

Toto zapojení umožnilo ženám poznat život mimo domov a udělat krok do veřejného dění. Většinu aktivních účastnic však tvořily vzdělané ženy nebo ženy z vyšších středostavovských rodin. Ženy z nižších vrstev si na tyto aktivity nemohly najít čas, protože jejich pracovní dobu pohlcovala práce. Na společenských úkolech se podílely zejména vdané ženy, které byly zpravidla považovány za spolehlivější a zkušenější. Pověst ženy často závisela na detailech jejího osobního života.¹⁸

---

¹⁶ SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987, str. 168, 169.

¹⁷ LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1999, str. 236.

¹⁸ BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005, str. 21.

Ženy usilovaly o spravedlivou šanci ve středním a vyšším stupni vzdělání stejně jako muži. Cesta však byla plná mnoha problémů. František Ladislav Rieger, otec Marie Červinkové-Riegerové, se silně bránil myšlence, aby dívky měly vyšší nebo univerzitní vzdělání. Odmítl podpořit dívčí gymnázium Minerva, projekt, se kterým začala Eliška Krásnohorská a Karolina Světlá. Marie Červinková-Riegrová spolu se svou matkou nesouhlasily s myšlenkou, že by ženy měly získat vysokoškolský titul.

V této době se vzdělávání žen zaměřovalo především na dovednosti spojené s domácností. Dívky z dobře situovaných rodin se učily cizím jazykům, hře na hudební nástroje a malování, přičemž si mohly zvolit i soukromé vzdělávání. Buď měly domácí učitele, nebo studovaly v zámoří jako Marie Červinková-Riegrová. Také existovala možnost finančně náročnějšího klášterního vzdělání, které mohlo doplňovat rodinné vzdělání. Obvykle se pobyt v klášteře pohyboval od dvou do čtyř let.¹⁹

Minerva, první dívčí gymnázium, začalo fungovat v roce 1890.²⁰ Stalo se nejstarším gymnáziem v Rakousku-Uhersku. Právo skládat maturitní zkoušku zde však ženy získaly až od roku 1907. Do té doby musely zkoušku skládat na chlapeckých gymnáziích.

Ženy mohly studovat na univerzitě až od konce 19. století. Na filozofickou fakultu mohly vstoupit v roce 1897 a na lékařskou fakultu od roku 1900.²¹

1.5. Vlastenectví²²

V průběhu 19. století sílil mezi Čechy vlastenecký duch. Lidé toužili pozvednout svůj jazyk a kulturu, které pro ně byly symbolem českého národa. Tuto dobu formovaly války a posuny vyvolané Velkou francouzskou revolucí. Tyto události zásadně ovlivnily lidské myšlení, změnily jejich vnímání svého místa v zemi i ve světě. Současně tato doba posílila výzvy k činnosti, jejichž středobodem byly myšlenky "vlasti" a "národa". Tyto výzvy výrazně napomohly formování pocitů identity.

---

¹⁹ LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1999, str. 53.

²⁰ BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005, str. 38.

²¹ *Tamtéž*, str. 263.

²² K problematice vlastenectví srovnej KUTNAR, František. *Obrozenské vlastenectví a nacionalismus: příspěvek k národnímu a společenskému obsahu češství doby obrozenské*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003.

Důležité bylo, že se zvýšila komunikace mezi Němci a Čechy. Takové interakce posilovaly povědomí českých obyvatel o jejich jedinečnosti a výrazně přispívaly k formování národní identity.²³

Tato situace byla do jisté míry důsledkem událostí před 19. stoletím, včetně hospodářského úpadku a dopadů napoleonských válek. Obyvatelé českých zemí pocítili pokles hodnoty měny a zvýšení daní, což posílilo jejich odhodlání bránit vlast. Důležitou se stala zemská loajalita a vznikl koncept zeměbrany, společenského hnutí kladoucího důraz na ochranu území a jejich obyvatel.

Výzva k vlastenectví vyšla, přesto ne všichni místní obyvatelé reagovali pozitivně. Hlavním cílem těchto výzev bylo vzbudit zájem o vlast a pěstovat hrdost na její obranu. Nicméně jsou doloženy i případy nucených odvodů. Ty vytvářejí obraz o složité a někdy i sporné povaze této doby.²⁴

V hlavním městě Praze byl vstup do zeměbrany, ozbrojené obranné skupiny, vnímán příznivěji než na venkově, být členem tohoto hnutí bylo považováno za prestižní. Studenti se do studentských legií hlásili velmi rádi. Zeměbrana se později v historii zúčastnila mnoha těžkých bojů. Mezitím studentská legie chránila arcivévodu Karla. Tato doba skutečně ovlivnila pohled Čechů na svůj národ.²⁵

---

²³ HROCH, Miroslav. *Na prahu národní existence*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1999, str. 132.

²⁴ *Tamtéž*, str. 169.

²⁵ *Tamtéž*, str. 128.

2. František Palacký

František Palacký se narodil 14. června 1798 v malé moravské vesnici Hodslavice pod Radhoštěm.²⁶Jeho rodina a školní vzdělání pomohly formovat to, kým se stal.

Jeho otec, Jiří Palacký, působil jako první rektor školy v jejich městě. Vzhledem k tomu, že František pocházel z početné rodiny, což znamenalo větší finanční nároky, zkoušel jeho otec i jiná zaměstnání. Šil oblečení, věnoval se zemědělství, obchodoval, jezdil s povozem a dokonce pracoval jako městský písař.²⁷

František udělal pro svou rodinu mnoho věcí. Patřily mezi ně práce jako vydávání obědů, péče o krávy a sběr hub a lesních plodů.²⁸ Navíc se od útlého věku učil číst a psát. Když mu bylo pouhých pět let, přečetl celou Bibli. Zanedlouho začal plnit otcovy úkoly spojené se čtením. František byl dobrý ve škole, ale na čtení a učení pracoval i sám. Stále se ve svých znalostech rozvíjel.²⁹

2.1. František Palacký v Praze

František Palacký odešel 11. dubna 1823 do Prahy.³⁰ Jeho hlavním cílem bylo studovat české dějiny, jeho zájem o české dějiny a kulturu nebyl pouze akademickou zvědavostí, ale také výrazem hlubokého vlastenectví.³¹ Jeho snaha o pochopení a oživení české historie byla motivována národním optimismem, věřil, že povědomí o vlastní minulosti je základem pro budování silného a sebevědomého národa. Velmi ho zajímalo husitské období. Palacký nebyl jako většina českých vlastenců té doby, odlišoval se totiž v několika důležitých věcech. Na rozdíl od velké části české společnosti, která byla v první polovině 19. století katolická, byl Palacký liberální a přemýšlivý evangelík. Své myšlenky čerpal z protestantského Německa a části západní

---

²⁶ PALACKÝ, František a Rudolf TSCHORN. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. V Praze: L. Mazáč, 1938, str. 8, 9.

²⁷ *Tamtéž*, str. 8.

²⁸ *Tamtéž*, str. 9.

²⁹ *Tamtéž*, str. 7.

³⁰ *Tamtéž*, str. 23.

³¹ PALACKÝ, František a Olga SVEJKOVSKÁ. *Dějiny národu českého*. Praha: Odeon, 1968, str. 15.

Evropy, měl jedinečný životní styl, mnoho let strávil v říši uherských pánů. Tato zkušenost mu otevřela dveře do českých elitních kruhů, a to především díky podpoře Josefa Dobrovského.³²

Ihned po příjezdu do Prahy Palacký navázal kontakt s významnými osobnostmi českého národního hnutí, jako byl Josef Jungmann. Během prvních sedmi dnů se setkal také s Janem Svatoplukem Preslem, Václavem Hankou a dalšími. Začal do hloubky studovat české dějiny, soukromě ho doučoval Josef Dobrovský, který ho vedl k četbě a analýze starých pramenů.³³

Krátce po příjezdu do Prahy byl Palacký uznán skupinou oddaných vlastenců. Tato skupina uspořádala slavnostní uvítání v arcibiskupském semináři. Okamžitě se Palacký pustil do opisování starých listin, bul, zemských desek a dopisů. Ty se staly rozhodujícími zdroji pro jeho bádání o českých dějinách.³⁴

V Praze se poprvé setkal s vlivnými lidmi. Jedním z nich byl hrabě František Šternberk,³⁵ který se stal jednou z klíčových osobností pro vstup Palackého do osvěcenské společnosti. Tak Palacký nastoupil cestu k tomu, aby se stal jednou z osobností českých dějin a národní scény. Pomáhal utvářet způsob českého historického bádání i vlastní pohled národa na sebe sama.

2.2. Historická a vědecká činnost

František Palacký měl vždy velký zájem o vědu, nejprve ho přitahoval zeměpis. Na podzim roku 1817 začal psát o české geografii. Jeho přátelé, včetně Šafaříka, mu za to tleskali. Šafařík Jungmannovi řekl, že takovou práci jako on Němci nemají.

Palacký se však nespokojil jen se zeměpisem. Začal pronikat do světa krásnovědy. To poukazovalo na jeho schopnost zkoumat různé vědní oblasti, což znamenalo další Palackého významný přínos.

Palacký se časem rozhodl studovat estetiku místo krásnovědy. Ponořil se do různých děl z celého světa. Závěrem jeho studií bylo, že lidstvo by mělo usilovat o božství. Taková snaha by měla směřovat k velikosti, čistotě, k obrazu Božímu. Pravda, ctnost, krása - ty nás vedou k božskému pochopení. Přestože svůj estetický výzkum nedokončil, nevadilo to. Tyto studie o

---

³² KOŘALKA, Jiří, *František Palacký*. 1998, str. 69.

³³ *Tamtéž*.

³⁴ PALACKÝ, František, TSCHORN, Rudolf, *Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě 6.*, 1938, str. 23.

³⁵ *Tamtéž*, str. 24.

krásnovědě či estetice položily pevné základy pro jeho budoucnost. Dějiny českého národa - na ty se měl zaměřit.³⁶

Od té doby se studium historie stalo jeho vášní. Jeho dílo ovlivnilo českou kulturu a historiografii pozoruhodně. Palackého práce na poli historie a vědy byla hnána nejen touhou po poznání, ale i hlubokým pocitem českého vlastenectví. Přesvědčení, že pravdivé pochopení a šíření znalosti české historie posílí národní identitu a jednotu, bylo hlavním motivem jeho bádání.

V roce 1823 přišlo prestižní pozvání ze Šternberského paláce. Doporučila ho hrabata František a Kryštof Šternberkové. Dostal za úkol napsat dějiny rodu Šternberků. Polichocen a nadšen Palacký poslání přijal.³⁷

Navázání nového pouta se Štemberky ho přivedlo k průzkumu dosud nedotčených archivů. Patřil k nim i jeho vysněný archiv v Třeboni.³⁸ Získal z něj hluboký vhled do husitských dějin, i když se mu podařilo projít jen malý zlomek všech dostupných archiválií, jeho znalosti byly nepřekonatelné. Díky svým odborným znalostem si ho oblíbily i další prestižní rody, například Černínové, Kinští a Clam- Martinští. Mezi vlivnými českými aristokraty byl ceněn pro své široké zájmy a laskavé chování. Jeho chytré a zábavné řeči šlechtě imponovaly, takže se stal fascinujícím společníkem.

Vždy však pamatoval i na obyčejné Čechy. Sledoval hry ve Stavovském divadle a stýkal se se spisovateli, dramatiky a hudebníky. Od ledna do července roku 1825 pátral v pražských archivech a věnoval čas záznamům a rodinným historiím. Po cestě do zahraničí se k archivnímu studiu vrátil s novým nadšením.

Setkání hrabat ze Šternberka, Josefa Dobrovského a Františka Palackého dne 20. prosince 1825 se ukázalo jako klíčové. Ústředním tématem jednání se jevila Vlastenecká muzejní společnost, která byla vedena hrabětem Kryštofem Šternberkem. Palacký během setkání poukázal na nevyhovující místo pro polohu muzea a také na nedostatečnou propagaci muzea mezi širokou veřejností. Z tohoto důvodu navrhl vytvoření vlastního časopisu, který by reflektoval zájmy Vlasteneckého muzea a sloužil k propagaci jeho cílů. Později také navrhl vydávat dva časopisy v obou zemských jazycích (německém a českém). Koncept přijal správní výbor Vlastenecké muzejní

---

³⁶ PALACKÝ, František, TSCHORN, Rudolf, *Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě 6.*, 1938, str. 19, 20.

³⁷ *Tamtéž*, str. 24.

³⁸ *Tamtéž*, str. 26.

společnosti 8. ledna 1826. Na základě nařízení Cenzurního úřadu bylo možné vydávání periodika v češtině, avšak za striktních cenzurních podmínek.

V roce 1827 začal vycházet německojazyčný časopis, jehož redakce se ujal historik František Palacký. Přibližně ve stejné době se začal distribuovat také český časopis. Tento časopis se zaměřuje na politickou a kulturní minulost České republiky. Zaměřoval se na konkrétní spisy a sledoval vývoj literatury. Díky časopisu vznikl důležitý nástroj pro sdílení informací o českém národním životě. Dne 16. července 1837 se František Palacký zasnoubil s Terezií Měchurovou, dcerou zámožného právníka a zároveň pražského statkáře Jana Měchury. Tento svazek mu poskytl finanční zajištění, které mu umožnilo se plně věnovat studiu dějin českého národa.

V říjnu 1827 dostal Palacký nabídku. Předložil ji baron Antonín Bretfeld, úředník českého zemského výboru, který požádal Palackého, aby dokončil *Chronologische Geschichte Böhmens*. Toto dílo začal psát Franz Pubitschka (česky František Josef Pubička, historik a jezuita německého původu, žijící v Čechách), avšak po jeho smrti v červnu 1807 zůstalo nedokončeno. Palacký nabídku přijal a vrhl se na jeho dokončení.

Palacký musel provést vyhodnocení existujících historických materiálů. Ty podle jeho názoru neodrážely přesně zvláštnosti českého národa, neodpovídaly ani současným standardům historiografie. Tvrdil, že tyto spisy čerpaly inspiraci ze starých záznamů, často se zvláštním zaměřením na válečné události. Zdůrazňoval význam přístupu k bohatým archivním pramenům. Ty pro něj představovaly "nekonečný poklad pro historiky".³⁹

Palacký se pustil do projektu českého encyklopedického slovníku, ve kterém chtěl sdílet vědecké poznatky. Jeho cílem bylo shromáždit historická a zeměpisná hesla a vést redakci projektu. Kvůli omezeným zdrojům a schopnostem však tento cíl zůstal nenaplněn.

Roku 1830 udělila Královská česká společnost nauk Palackému čestné členství, jako ocenění za jeho přínos k historiografii. Věnoval se studiu v císařské knihovně a vídeňském archivu. Ujal se také funkce českého zemského historika.⁴⁰

V roce 1836 vydal své průkopnické dílo *Geschichte von Böhmen*. Jednalo se o neotřelý pohled na dějiny českého státu. Aby se ponořil hlouběji do 13. století, vydal se do Vatikánského archivu v Římě, aby se zde probíral starými listinami a texty.

---

³⁹ KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998, str. 122.

⁴⁰ *Tamtéž*, str. 157.

V roce 1838 je Palacký jmenován českým zemským historikem. V prosinci téhož roku došlo k významnému setkání mezi Palackým a korunním arcivévodou Ferdinandem, který byl známý svým zájmem o podporu věd a umění, což se shodovalo s Palackého akademickými a vědeckými zájmy. Od roku 1832 až do roku 1861 zastával v Královské české společnosti nauk funkci sekretáře, kdy měl starosti koordinaci činností společnosti, upravování publikací a organizaci akademických podniků. Tato role mu umožnila významně přispět k šíření vědeckých a historických znalostí, a to nejen mezi českou inteligencí, ale také na mezinárodní úrovni. Doufal, že jeho práce zvýší prestiž věd. Zároveň usiloval o zahájení nové éry v historii a jazykovědě.⁴¹ Po smrti Karla Šternberka, předsedy Vlastenecké muzejní společnosti, kterého se nepodařilo nahradit, začaly vznikat diskuse o potenciálním přemístění muzea, což mělo důležitý vliv na další rozvoj českého vědeckého a kulturního prostředí.⁴²

V roce 1841 se chystaly další změny, Palacký přijal pozici tajemníka Společnosti vlasteneckého muzea v Čechách. Pod jeho vedením společnost přijala nové zaměření na národní dějiny. Ještě téhož roku navštívil Vídeň a Berlín, aby prostudoval další dokumenty uložené v archivech.⁴³

Dne 9. června 184 skončil ve funkci předsedy Královské české společnosti nauk. V březnu 1845 představil třetí díl svých *Geschichte von Böhmen*, knihu, v níž se hluboce ponořil do husitských válek. V dalších letech byl pohlcen tvorbou dalších výzkumů o dějinách husitů a jejich válek.⁴⁴

2.3. František Palacký a politika

Vstup Františka Palackého do politické sféry byl přímým důsledkem jeho vlastenectví a národního optimismu. Uvědomění si, že politické angažmá nabízí platformu pro prosazování českých národních zájmů a suverenity, vedlo Palackého k tomu, aby se z historika transformoval na politického vůdce.

---

⁴¹ KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998, str. 198.

⁴² *Tamtéž*, str. 206.

⁴³ *Tamtéž*, str. 215.

⁴⁴ ZEZULČÍK, Jaroslav. Palacký- nástin životopisu, in: František Palacký 1789-1876, kolektiv autorů, Ostrava. 1996, str. 18.

Všichni si Františka Palackého v Čechách vážili a obdivovali ho, a tak se v dramatickém roce 1848 přirozeně obrátil k politice. Jak dny plynuly, politika v jeho životě nabývala na významu a jeho vliv rostl. Léta strávená studiem a prací na historii mu dávala náskok. Měl schopnosti zkušeného historika, které mu pomáhaly analyzovat a předvídat hlubší důsledky aktuálního dění.⁴⁵ V průběhu své politické kariéry se František vždy snažil hájit české národní záležitosti. Chtěl také veřejnosti vysvětlovat vládu, státnost a základní lidové principy, chtěl, aby vše bylo srozumitelné. Jeho výstup na politickou scénu byl rychlý, ale jeho debaty vyvolávaly konflikty probíhající uvnitř rakouské vlády i s mezinárodními politickými skupinami. Jeho hlavním přínosem bylo stanovení dlouhodobých politických cílů, které lze ocenit pouze při pohledu v širších souvislostech.

Tento zásadní krok v Palackého životě byl odrazem jeho pevného přesvědčení, že český národ musí hrát aktivní roli v politickém životě nejen Čech, ale i širšího evropského kontextu. Jeho angažovanost v politice byla přímým projevem jeho vlastenectví, odhodlání a vize lepší budoucnosti pro Čechy,⁴⁶ což ovlivnilo celou generaci českých politiků a intelektuálů.

2.3.1. Rok 1848

František Palacký zažil v roce 1848 zlom. Během tohoto roku, který přinesl významné politické změny a požadavky na větší autonomii národnostních skupin, mohl směle vyjádřit své názory na národní plánování. Události, které se odehrály v březnu onoho roku, a události následující vedly k výraznějšímu oddělení českého a německého politického myšlení. Tyto změny vedly k tomu, že se Rakousko stalo více federálním a český národ získal v rámci Rakouska větší politickou nezávislost. Posílily také slovanské kultury a oslabily kdysi dominantní austroslavismus prosazující myšlenku, že slovanské národy by měly spolupracovat a usilovat o větší autonomii v rámci rakouského státu, aniž by usilovaly o úplnou nezávislost nebo odtržení. Spojení mezi Čechami a Moravou mělo nyní větší váhu.

V tomto období se František Palacký stal významnou politickou osobností. Jeho strategie českého národního hnutí mu získala obdiv nejen Čechů, ale i rakouských vládních činitelů a mezinárodních politických osobností.⁴⁷

---

⁴⁵ KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998, str. 251.

⁴⁷ KUTNAR, František: Palackého pojetí společnosti, národa a státu, in: *Tři studie o Františku Palackém*, Olomouc 1949, str. 15.

Rok 1848 a s ním spojené události byly pro Palackého nejen politickou výzvou, ale i příležitostí projevit své vlastenectví plně na veřejné scéně. Jeho snahy o politickou a kulturní autonomii Čechů v tomto turbulentním období byly poháněny národním optimismem, který věřil v možnost lepší budoucnosti pro český národ. Jeho vize autonomie a sebeurčení českého národa se stala základním kamenem jeho politické filozofie a přispěla k formování moderního českého státu. Palacký v této době vystupoval nejen jako historik a politik, ale především jako vlastenec, jehož myšlenky a ideály inspirovaly generace Čechů k hledání vlastní identity a místa v Evropě.

2.3.2. Období revolucí

Na počátku roku 1848 pozorně sledoval politické posuny na jihu a západě Evropy, kde se rodily náznaky revoluce. Po návratu do Prahy viděl tyto změny na vlastní oči a účastnil se aktuálních politických diskusí.⁴⁸ Jeho zapojení do těchto diskusí a pozdější činnost byly projevem hlubokého vlastenectví a národního optimismu, kdy věřil v možnost lepší budoucnosti pro český národ v rámci konstituční monarchie.⁴⁹ V březnu téhož roku zavedlo Rakousko po Metternichově rezignaci novou ústavu. Palacký poté napsal článek *Co jest konstituce* a aktivně podporoval vyrovnání „českého a německého obyvatelstva v Čechách a spojení Koruny české s Rakouskem v rámci konstituční monarchie.“⁵⁰ Tato jeho činnost odrážela nejen politické ambice, ale i pevné přesvědčení, že český národ má právo na sebeurčení a rovnoprávné postavení.⁵¹

V březnu předložili čeští spisovatelé, novináři a nakladatelé společnou rezoluci pod názvem *Deklarace o národnostní rovnoprávnosti* zdůrazňující význam rovnoprávnosti české a německé komunity v Čechách. Vyzývala ke sjednocení Koruny české s Rakouskem pod jednu ústavní vládu. Tento dokument vzbudil v katolickém kléru obavy o svobodu tisku. Zdůrazňoval potřebu ocenění náboženských zásad a morálních hodnot v české literatuře.⁵² To představovalo vyjádření vlastenectví a snahu o kulturní a politickou emancipaci českého národa.⁵³

---

⁴⁸ MORAVA, Jiří. *Palacký: Čech, Rakušan, Evropan*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 1998, str. 130.

⁴⁹ ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1897, str. 163.

⁵⁰ *Tamtéž*, str. 131.

⁵¹ *Tamtéž*, str. 145, 146.

⁵² KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998, str. 262.

⁵³ *Tamtéž*, str. 289-296.

František Palacký, jemuž byla odepřena možnost zastupovat šlechtu, navrhl zrušit ústavu z roku 1627 prostřednictvím ústavního patentu. Přestože šlechta jeho návrh odmítla, našel podporu u hraběte Rudolfa Stadiona. Vytvořili poradní komisi pro náčrt nové zemské ústavy. Přestože byl Palacký členem této komise, opakoval, že je třeba vymezit vztah nové ústavy k ústavám ostatních stavů. Neustále podporoval zastoupení celého národa namísto lpění na stavovských tradicích.⁵⁴ Jeho důraz na zastoupení celého národa a odmítnutí stavovských tradic ukazuje na jeho vizi demokratického a inkluzivního státu, kde by se český národ mohl plně rozvíjet.⁵⁵

Nutno říci, že Palacký nejenže vystupoval jako politik a historik, ale také jako vzor vlastenectví, jehož činy a slova inspirovala mnohé k zamyšlení nad budoucností českého národa.

2.3.3. Události ve Frankfurtu.

V dubnu 1848 se sešla významná skupina německých liberálů a demokratů známá jako předparlament. Jejich úkolem bylo vymyslet uspořádání budoucích německých států. Museli také jednat o tom, jak německý stát utvářet. Jednou z myšlenek, kterou se zabývali, bylo zapojení českých zemí do německého celku.

František Palacký, známý český učenec a politik, k tomu měl co říci. Napsal článek v němčině. Jeho název zněl *Böhmens Verbindung mit Deutschland*. Palacký ve svém článku poukázal na jednu věc, napsal, že Čechy ve skutečnosti nikdy nebyly součástí svaté říše římské národa německého. Poznamenal, že české země měly jedinečné dějiny a zákony. Byly odlišné od německých oblastí. Zastával také názor, že Čechy si zachovaly svou nezávislost a jsou skutečně suverénní. Domníval se, že vztah Čech a Německa je spíše jako vztah dvou vůdců než vztah dvou zemí.⁵⁶ Tento akt byl výrazem Palackého vlastenectví a národního optimismu, když zdůrazňoval suverenitu a nezávislost Čech, stavějíc se proti představě začlenění do německého státu a obohacujíc jedinečnost české identity v evropském kontextu.

V den, kdy ve Frankfurtu svolali Výbor padesáti, jehož úkolem bylo koordinovat činnost českých politických reprezentantů, formulovat politické požadavky a reprezentovat české národní zájmy včetně zavedení češtiny jako úředního jazyka a rozšíření vzdělávání v mateřském jazyce

---

⁵⁴ KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998, str. 264.

⁵⁵ ŘEZŇÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1897, str. 160, 161.

⁵⁶ KOŘALKA, Jiří, ed. *Pozvání do Frankfurtu*. Praha: Melantrich, 1990, str. 17, 18.

před ústředními úřady, byl tam z Čechů jen František Palacký. Plánovali volby do Národního shromáždění. Vybrali ho, protože byl známý tím, že se zasazoval o českou zemi a historii.

Desátého dubna 1848 obdržel Palacký dopis od Adriana-Werburga. Byl v něm požádán, aby se dostavil jménem Rakouska a ještě více jménem českých zemí.⁵⁷ Palacký souhlasil, ale chtěl, aby věděli, že není Němec. Doufal, že se mu podaří vybudovat lepší porozumění mezi Němci a Čechy, to ukazuje jeho vlastenectví a snahu o zachování české identity a zároveň podporu vzájemné úcty a dialogu mezi národy.⁵⁸

Palacký vystoupil na výsluní jako rakouský státník a evropský politik. Během svého působení ve Frankfurtu přišel s konceptem rakouského národa. Jednalo by se o skupinu různých národů žijících mezi Německem a Ruskem. Bylo důležité, aby jednotlivé národy a náboženství v rakouském císařství zůstaly svobodné a suverénní. Tuto myšlenku zdůrazňoval, což je projevem jeho hlubokého vlastenectví a víry v multikulturalitu a pluralitu jako základní hodnoty, na kterých by mělo být Rakousko-Uhersko postaveno.⁵⁹

Vybudování německého státu byla myšlenka, se kterou nesouhlasil. Nechtěl také, aby v Rakousku, zemi s mnoha národy, vznikla republika. Obával se, že rozpad Rakouska by dal větší moc Rusku. Řekl to ve Vídni, kde si mnozí rozdělení Rakouska nepřáli.⁶⁰ To ukazuje Palackého strategické vlastenectví zaměřené na ochranu celistvosti a suverenity habsburské monarchie jako záruky bezpečnosti a stability pro český národ i další národy Rakouska.⁶¹

Lidé na Palackého názory reagovali smíšeně. Někteří Němci ho kritizovali. Říkali, že Čechy jsou historicky německé. Češi, včetně Josefa Wenziga a Karla Havlíčka Borovského, se však postavili na jeho stranu. Nechtěli, aby se Čechy staly součástí německého státu,⁶² tím odhalují jejich kolektivní české vlastenectví a touhu po zachování národní identity a suverenity.

Vcelku vzato měl Palacký velký hlas, bojoval za svobodu a suverenitu českých zemí. A chtěl udržet rakouské císařství pohromadě v době politických změn a revolucí v Evropě.

---

⁵⁷ MORAVA, Jiří. *Palacký: Čech, Rakušan, Evropan*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 1998, str. 137.

⁵⁸ ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1897, str. 150-152.

⁵⁹ *Tamtéž*, str. 153.

⁶⁰ MORAVA, Jiří. *Palacký: Čech, Rakušan, Evropan*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 1998, str. 143.

⁶¹ ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1897, str. 151.

⁶² KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998, str. 272.

Jeho účast ve Frankfurtu a odmítnutí být označen za Němce byly nejen politickými gesty, ale také odrazem jeho hlubokého přesvědčení o potřebě lepšího porozumění mezi Čechy a Němci, což zdůrazňovalo jeho vizi, že vlastenectví neznamena izolacionismus, ale vzájemně respektující soužití různých národů v rámci širšího evropského prostoru.⁶³

2.3.4. Politická činnost

V dubnu 1848 vznikla skupina nazvaná Národní výbor. Jednalo se o směr vyšehradského výboru a místodržitelské komise. František Palacký byl jedním z hlavních aktérů. Měl velký podíl na diskusích o Čechách, Rakousku a Německém spolku.⁶⁴ Palacký se ukázal jako zastánce českých národních zájmů. Snažil se o zrovnoprávnění češtiny a němčiny ve školách a státní správě, což odhaluje jeho víru v možnost harmonického soužití národností na principu rovnosti a vzájemného respektu. Byl také u tvorby zemské ústavy.

Palacký hodně přemýšlel o věcech, jako je stát a lid. Používal myšlenky filozofa Immanuela Kanta. Říkal, že potřebujeme rovnováhu - občané mají práva, ale také povinnosti, potřebují silný stát, který je chrání a udržuje klid, v duchu vlastenectví a zájmu o blaho všech obyvatel. O těchto myšlenkách psal v Havlíčkových Národních novinách. Mluvil o takových věcech, jako je monarchie s ústavou a o tom, že je třeba sdílet moc.⁶⁵

Ministr Pillersdorf vyjádřil názor ohledně voleb do frankfurtského parlamentu a podtrhl, že rozhodnutí Německého spolku nepřímo ovlivňuje situaci v Čechách. Palacký s tím nesouhlasil, řekl, že rozhodnutí německého spolku může mít dopad na český národ, i když nepřímo. Vídeň ho tedy požádala, aby přijel. On sice jel, ale nabídku stát se ministrem odmítl.⁶⁶ Toto Palackého rozhodnutí a jeho postoj vůči německému spolku bylo projevem jeho vlastenectví, neboť upřednostnil ochranu a zájmy českého národa před osobním postavením ve vídeňské politice.⁶⁷

---

⁶³ ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1897, str. 153.

⁶⁴ MORAVA, Jiří. *Palacký: Čech, Rakušan, Evropan*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 1998, str. 148.

⁶⁵ KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998, str. 273, 274.

⁶⁶ MORAVA, Jiří. *Palacký: Čech, Rakušan, Evropan*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 1998, str. 150.

⁶⁷ ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1897, str. 164-168.

V květnu 1848 zachvátily Vídeň nepokoje. Palacký v obavách z dalšího pění naléhal na císaře, aby se nevydával na cestu do Prahy. Obával se, že by to mohlo Čechy popudit. Ti už v té době čelili obvinění, že rozdmýchávají vídeňský chaos, aby posílili své státoprávní apely.⁶⁸

2.3.5. Slovanský sjezd

František Palacký, zastával důležitou roli v čele Slovanského sjezdu. Jeho příspěvky se začaly formovat od 30. dubna 1848. Byl zvolen do plánovací komise, která měla za úkol vypracovat důležité dokumenty. Byl veden snahou chránit postavení Rakouska, které by zajistilo slovanské komunitě svobodu. Dne 5. května 1848 byl Palacký pověřen zásadním úkolem, měl připravit projev, v němž by oslovil neslovanské obyvatelstvo. Není divu, že organizátoři sjezdu jeho poselství vřele přijali, neboť v něm odzvonila vlastenectví projevující se nejen loajalitou k habsburské královské rodině, ale i obhajobou jednoty říše a vstřícným postojem ke všem národnostem.⁶⁹

Dne 27. května 1848, během zasedání přípravného výboru sjezdu, diskutovali Palacký a Karel Havlíček, který prohlásil, že Rakousko již není vhodným státem a že naše identita by měla být slovanská, nikoliv rakouská, čímž poukázal na význam slovanského vlastenectví a jednoty nad státními a etnickými hranicemi. Palacký souhlasil s tím, že Rakousko má problémy, ale nastínil řadu důvodů, proč by měly různorodé části monarchie držet pohromadě,⁷⁰ zdůrazňující přitom, že slovanské vlastenectví a snaha o zachování jednoty nesmí být na úkor vzájemného respektu a spolupráce mezi různými národy.⁷¹

Následující události se odehrály 1. června 1848. Palacký se nechal zvolit předsedou Slovanského sjezdu. Sjezd byl následujícího dne prohlášen za zahájený, což byl historický moment pro slovanské vlastenectví a spolupráci.⁷² Na zahajovacím zasedání sjezdu pronesl řeč o poslání Slovanů, která byla nejenom oslavou slovanského dědictví a kultury, ale také výzvou k jednotě a spolupráci mezi slovanskými národy ve jménu společné svobody. Jeho slova „Slované chtěli

---

⁶⁸ MORAVA, Jiří. *Palacký: Čech, Rakušan, Evropan*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 1998, str. 152.

⁶⁹ *Tamtéž*, str. 153.

⁷⁰ KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998, str. 283.

⁷¹ ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1897, str. 168.

⁷² *Tamtéž*, str. 171, 172.

svobodu, což bylo spravedlivé. Jejich předkové nikdy neměli v úmyslu vládnout nad svými sousedy“⁷³, odrážela jeho vizi, že slovanská solidarita a vzájemná podpora jsou klíčem k dosažení národních cílů v rámci vzájemného respektu a rovnosti.

2.3.6. Říšský sněm

V červnu 1848, namotivováni proti Windischgrätzovi, demonstrovali studenti na pražském Koňském trhu. Palacký byl osloven, aby rozvášněný dav zpacifikoval, ale neudělal to. Místo toho vystoupil ze členství v Prozatímní vládní radě. Tento jeho krok lze interpretovat jako projev vlastenectví, neboť Palacký odmítl potlačit národní hnutí, které směřovalo k větší autonomii a právům pro český národ.⁷⁴ Slovanský sjezd skončil 12. června. Studenti dne 12. června zajali hraběte Lva Thuna, a následujícího dne svolal Palacký schůzi na Staroměstskou radnici, kde žádal o jeho propuštění. Jeho postoj k násilným akcím byl spíše umírněný a snažil se vyhledávat kompromisy, proto žádal ukončení střetů, zmizení barikád a Thunovu svobodu. Povstalci však požadavky Palackého neuposlechli. Jednání pokračovala až do 14. června 1848, kdy Palacký využil klíčový politický moment k zásadnímu obratu situace. V této kritické chvíli se obrátil přímo na rakouskou vládu s výzvou k intervenci, čímž zásadně ovlivnil další průběh konfliktu. Povstalci však neuposlechli. Tento krok přiměl vládu k rozhodnějším akcím proti povstalcům a nakonec vedl k tomu, že Praha byla nucena kapitulovat.

26. června 1848 český sněm zvolil Palackého předsedou, a týž den Lev Thun rozpustil Národní výbor. Jako zvolený zástupce Palacký inkvizoval petici za svolání českého sněmu, což bylo odrazem jeho snahy zastupovat český národ a jeho aspirace na větší politickou reprezentaci a samosprávu v rámci Rakouského impéria.⁷⁵ To se však nepodařilo, protože souběžné vedení zasedání zemského a říšského sněmu bylo neproveditelné. Dne 9. července zvolilo Palackého za poslance vídeňského říšského sněmu šest okresů. Do 10. července 1848 dorazili do Vídně další zástupci a 17. července se do Vídně dostavil i František Palacký. Dne 31. července byl Palacký jmenován členem ústavněprávního výboru.

---

⁷³ MORAVA, Jiří. *Palacký: Čech, Rakušan, Evropan*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 1998, str. 155.

⁷⁴ ŘEZŇÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, str. 182.

⁷⁵ *Tamtéž*, str. 183.

V tomto výboru předložil návrh, který prosazoval přeměnu Rakouska na federaci a jasné oddělení ústředních a zemských orgánů.⁷⁶

Podle Palackého by mělo být Rakousko strukturováno jako federace, jenž by respektovala autonomii jednotlivých zemí a zároveň zajistila spravedlivé rozdělení moci. Deset zemských vlád by tak fungovalo autonomně, moc by byla rozdělena mezi zemské vlády a říšskou vládu.⁷⁷ Druhého září však Palacký musel opustit Říšský sněm. Znovu mu bylo nabídnuto místo ministra vyučování, ale on odmítl. Opuštění sněmu a odmítnutí vládního postu byly motivovány jeho nesouhlasem s politickým směřováním a nedostatkem podpory pro jeho federativní plány, projevem jeho přesvědčení, že skutečná reforma musí vycházet z principů rovnoprávnosti a respektu k národnostním rozdíům. Tento postoj odhaluje Palackého jako osobnost, jejíž politická činnost byla neodmyslitelně spjata s jejím vlastenectvím a vizi lepší budoucnosti pro všechny obyvatele monarchie, založené na vzájemné úctě a porozumění.

Po odchodu císaře Ferdinanda do Olomouce Palacký přichází s návrhem, aby se tam přestěhoval i Říšský sněm. Dne 2. prosince Ferdinand odstoupil z funkce císaře a na trůn nastoupil nový panovník František Josef I. Ten všechny ujistil, že v Olomouci přezkoumá připravovanou ústavu.

Palacký se po rozpuštění sněmu vrátil do Kroměříže a pokračoval ve své práci v ústavněprávním podvýboru. Počátkem roku 1849 představil návrh ústavy, který podporoval federální uspořádání Rakouska. Dne 23. ledna navrhl národnostní rozdělení v rámci monarchie, ale jeho návrh získal podporu pouze od devíti poslanců⁷⁸. Tento neúspěch ukázal hloubku Palackého vlastenectví a jeho víru ve svobodu a autonomii českého národa a ostatních národů v monarchii.⁷⁹ Po neúspěchu tohoto federálního uspořádání a následném rozpuštění sněmu Palacký opustil výbor a 11. března 1849 se vrací do Prahy. Zde neguje své zapojení do nových příprav. Palacký zdůrazňoval, že přežití Rakouska závisí na rovnoprávnosti jeho národů. Ve svém závěrečném projevu vyzval k občanské aktivitě a skutečnému vlastenectví, které by se mělo opírat o podporu lidu a mezinárodního společenství, což symbolizuje sílu a soudržnost celé monarchie.⁸⁰

---

⁷⁶ KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998, str. 297.

⁷⁷ *Tamtéž*, str. 298.

⁷⁸ *Tamtéž*, str. 312.

⁷⁹ *Tamtéž*.

⁸⁰ ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, str. 189, 190.

2.3.7. Po roce 1848

František Palacký se stal důležitou postavou českého národního hnutí od roku 1860. Jeho dílo si získalo uznání nejen na místní úrovni, ale i ve světě, jeho životopisy byly rozšířeny ve zpravodajství a všude, kam přijel, byl vřele vítán. Několik měst a obcí, kde žil, mu udělilo čestné občanství.

V roce 1861 se Rakousko potýkalo s řadou problémů v éře přísné vlády Alexandra Bacha, mezi nimiž vynikaly finanční problémy a důsledky porážek v italských válkách za nezávislost. Tyto konflikty, ve kterých Rakousko bojovalo proti snahám o sjednocení Itálie, představovaly významné vojenské a politické neúspěchy, které oslabily jeho pozici v regionu. V reakci na to zahájilo Rakousko plán, který měl jednotlivým zemím monarchie poskytnout více samosprávy. Únorový diplom a ústava z roku 1861 měly tendenci centralizovat moc. To však nenaplněovalo cíle rakouského lidu.⁸¹

Jeho neústupnost v otázce centralizace a jeho snaha hledat partnerství s tradiční vrchností, zejména s hrabětem Jindřichem Jaroslavem Clam-Martinicem, byly ukázkou jeho vlastenectví a vizionářského přístupu k politice.⁸² Tato dohoda měla ochránit staré české zákony a podpořit korunovaci Františka Josefa českým králem, což odráželo Palackého národní optimismus a víru ve svobodu a autonomii českého národa.

V roce 1865 se Palacký podělil o osm děl s názvem *Idea státu rakouského*. Zde vysvětlil své názory na federalistické politické zřízení, varoval před riziky centralizace a dualismu, zdůrazňoval potřebu rovného zacházení se všemi národy a plně podporoval federativní uspořádání. Jeho podpora federativního uspořádání byla projevem pevné víry, že soužití různorodých národů rakouského státu je možné pouze na základech rovnosti a vzájemného respektu,⁸³ přičemž respektování národních identit považoval za základní kámen pro budoucnost.⁸⁴

---

⁸¹ ŠOLLE, Zdeněk. *Století české politiky*. Praha: Mladá fronta, 1998, str. 52.

⁸² ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, str. 269-288.

⁸³ KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Praha: Argo, 1998, str. 447.

⁸⁴ ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, str. 251, 252.

V roce 1867 došlo k rozdělení Rakouska-Uherska na Rakousko a Uhry. S tím však Češi nebyli spokojeni. Palacký své zklamání veřejně vyjádřil v Panské sněmovně, a tím zdůraznil jeho angažovanost v obraně práv a zájmů českého národa.⁸⁵ Po roce 1871 se soustředil na výzkum dalšího dílu svých *Dějin*.⁸⁶

František Palacký zemřel v roce 1876, a přesto jeho politické filozofie zůstaly aktuální. Usměřňovaly českou národní cestu k rovnoprávnosti a zachování identity, to je důkazem jeho trvalého vlivu na české vlastenectví a národní obrození.⁸⁷

---

⁸⁵ ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, str. 219, 220.

⁸⁶ PALACKÝ, František. *Idea státu rakouského*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, str. 353.

⁸⁷ K problematice vlastenectví a nacionalismu srovnej KUTNAR, František. *Obrozené vlastenectví a nacionalismus: příspěvek k národnímu a společenskému obsahu češství doby obrozené*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003, str. 283-285.

3. Ženy v rodině Františka Palackého

3.1. Terezie Měchurová

František Palacký se seznámil s váženou rodinou pražského advokáta Jana Měchury prostřednictvím jejich syna Leopolda, s kterým ho pojilo přátelství. Leopold představil Palackému své sestry Terezií a Antonii. Zvláště Terezie na něj zapůsobila svým živým duchem a humorem. Rodinný lékař, Dr. Held, upozornil na její křehké zdraví, což vedlo Palackého k přesvědčení, že Terezie potřebuje stálou oporu. Jeho starostlivý postoj a křesťanské pochopení povinnosti vůči bližnímu získaly podporu jeho přátel, kteří se rozhodli oslovit Tereziina otce.⁸⁸ Jan Měchura bojující za štěstí své dcery, stanovil si pravidlo. Palacký, který byl protestant, musel slíbit, že jeho děti budou vychovávány katolicky.⁸⁹ To ukazuje, jak náboženské a kulturní kompromisy v Palackého životě odrážely širší snahu o národní soudržnost a respektování různorodosti, což jsou základní pilíře vlastenectví.

Dne 16. září 1827 se konala svatba Terezie Měchurové a Františka Palackého v kostele v Předslavi. Oslava pokračovala na Otínském zámku.⁹⁰ Sňatkem s Terezií, dcerou zámožného statkáře, se Palacký nejen zařadil do vyšší společenské vrstvy, ale také pevně zakotvil své přání pro budoucnost své rodiny a národa v pevných základech domova plného lásky, vzájemném respektu a národní hrdosti.

Dům brzy ožil rozkošnými zvuky dětí. K Janu Kašparovi Palackém, jejich prvorozeném synovi, později přibyla dcera Marie Palacká. V domácnosti se především mluvilo německy, i když Terezie ovládala češtinu plynně. Tak to zůstalo až do jejího úmrtí v roce 1860.⁹¹ Tato dvojjazyčnost domova Palackých ukazuje, jak se vlastenectví může projevat nejen ve veřejných činech, ale i v osobním životě, kde se česká kultura a jazyk udržují a ctí vedle jiných evropských vlivů.

---

⁸⁸ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 8.

⁸⁹ *Tamtéž*, str. 9.

⁹⁰ KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Praha: Argo, 1998, str. 11.

⁹¹ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 8, 9.

3.2. Marie Riegrová- Palacká

3.2.1. Dětství a rodina

Marie Palacká se narodila 18. dubna 1833 jako druhé dítě Terezie a Františka Palackých.⁹² Její výchova byla silně ovlivněna vlastenectvím a národním optimismem, které její otec ve svém životě hluboce prožíval. Toto prostředí, plné úcty k české historii a kultuře, formovalo její pozdější angažovanost ve veřejném životě.⁹³ Marie, často nazývaná jako Mária, vyrůstala v domácnosti svého dědečka Jana Měchury a byla vzdělávána významnými osobnostmi české kultury. Mezi její učitele patřili W. W. Tomek, studující filozofii, Franz Schneider, obdivovatel Bolzana,⁹⁴ a Bedřich Smetana, který ji učil hudbu. Kromě zpěvu a klavíru se Marie učila i na harfu. Její rychlé učení a pracovitost obdivovali všichni její učitelé.⁹⁵

Výchovu dětí v Palackého rodině vedl převážně on sám, ačkoli své děti většinou nechal vzdělávat svou ženou Terezii. František trval na tom, aby všechny lekce probíhaly v češtině a sám se zapojoval do zkoušení dětí. Důraz obou rodičů na solidní a plnohodnotné vzdělání nebyl pouze otázkou osobního rozvoje, ale i projevem národního optimismu a víry ve vzdělanou budoucnost českého národa.⁹⁶

Marie zdělila vážnou povahu po svém otci, na rozdíl od své často nemocné matky, která byla veselá. Jako mladá dívka se Marie o matku starala a vedla domácnost. Tyto okolnosti měly podíl na její vážnosti a občasný smutek dodával její osobnosti jedinečný rozměr. V dopise své dceři Marie Riegrová- Palacká vzpomínala na tuto dobu, popsala, že tyto povinnosti vykonávala s velkou láskou a že jí dodávaly smysl života.⁹⁷

---

⁹² ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 8, 9.

⁹³ ŠÁRECKÁ-RADOŇOVÁ, Maryša. *Ozářené krby: Vlastenecké rodiny české*. V Praze: Dělnické nakladatelství, 1946, str. 143, 144.

⁹⁴ Srovnej KUTNAR, František. *Obrozenské vlastenectví a nacionalismus: příspěvek k národnímu a společenskému obsahu češství doby obrozenské*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003, str. 237-244. Zde Kutnar popisuje Bolzanův obdiv k vlasti, jeho vlastenectví a nacionální rozpolcenost.

⁹⁵ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 10.

⁹⁶ *Tamtéž*.

⁹⁷ *Tamtéž*, str. 11.

Když jí bylo pouhých pět let, navštívila pulzující město Řím. V dospívání pak strávila s matkou čtyři roční období v Nice na francouzské Riviére, kam je posílal její otec, František Palacký. Jeho žena nesnášela chladné české počasí, a proto ji, kdykoli to bylo možné, posílal na teplejší jih Francie. Cesta z Prahy do Nice tehdy trvala jízdou poštovními kočáry, dostavníky a vetturíny celý měsíc. Musely překonávat nástrahy Alp, nocovat v malých vesnických hostincích a čelit různým útrapám. Přesto všechny tyto nesnáze cesta do jižní Francie měla své jedinečné kouzlo. V pozůstalosti Marie Palacké se nacházejí poznámky vztahující se k jejím cestám do Nice, pečlivě zapsané tužkou a uložené a srolované v malých sešitcích. Nejstarší deník z této sbírky pochází z roku 1844. V těchto denících zaznamenávala krásy přírody a kulturní památky, a také maličké každodenní události. S přibývajícím věkem se méně soustředila na své pocity a myšlenky, ale spíše na popisy přírodních krás.⁹⁸

Marie Riegrová-Palacká, dcera Františka Palackého, vedla život plný osobních i rodinných závazků. Po sňatku s Františkem Ladislavem Riegerem v, významným politikem a spoluvůrcem českého národního obrození v roce 1859 se stala nejen milující manželkou, ale také oporou pro svého manžela v jeho politické kariéře. Jejich manželství bylo harmonické a plodné, narodily se jim tři děti: dvě dcery, Marie a Libuše, a syn Bohouš.⁹⁹

Marie věnovala mnoho času výchově svých dětí, snažila se jim předat hodnoty, které považovala za důležité - lásku k vlasti, vzdělanost. Vedle mateřských povinností se aktivně podílela na společenském životě, často hostila kulturní a politické osobnosti v jejich domově, což přispívalo k upevnění jejího postavení v české společnosti.¹⁰⁰

Marie také pečovala o své stárnoucí rodiče, což zahrnovalo i podporu své matky Terezie v jejích posledních letech života. Své rodiče měla velmi ráda a snažila se jim zpříjemnit stáří, co nejvíce to šlo. Jako vysoce vážená členka společnosti a člověk s hlubokým smyslem pro rodinnou solidaritu, Marie Riegrová-Palacká výrazně ovlivnila nejen své bezprostřední okolí, ale i širší společenské dění této doby.¹⁰¹

---

⁹⁸ V době, kdy Marie začala psát deník, jí bylo jedenáct let. Více ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 11-13.

⁹⁹ *Tamtéž*, str. 24.

¹⁰⁰ ŠÁRECKÁ-RADOŇOVÁ, Maryša. *Ozářené krby: Vlastenecké rodiny české*. V Praze: Dělnické nakladatelství, 1946, str. 142, 143.

¹⁰¹ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 26.

V době absolutismu, kdy byl český veřejný život výrazně omezen, František Ladislav Rieger čelil neúspěchu ve svém pokusu o habilitaci na univerzitě. Toto osobní zklamání ho přimělo obrátit se k literární činnosti. Během tohoto období se jeho manželka, Marie Riegrová- Palacká, stala klíčovým partnerem při přípravě a vydání *Slovníku naučného*.¹⁰² Aktivně vyhledávala nové materiály, které by mohly obohatit obsah slovníku, a zároveň se angažovala v řešení finančních otázek spojených s tímto rozsáhlým projektem. Tato její činnost pomohla Slovníku naučnému stát se významným dílem českého kulturního dědictví.¹⁰³

V únoru 1960 se Marie Riegrová- Palacká a její rodiče, Terezie a František Palacký, nacházeli v Nice na francouzské Riviéře, kam odjeli za teplým počasím kvůli špatnému zdravotnímu stavu Mariiny maminky. Po příjezdu Františka Ladislava Riegera se Marie rozhodla pro návrat do Čech. Zatímco Marie a její manžel se vydali zpět, Terezie a František se rozhodli zůstat v Nice déle. Bohužel, Terezie Palacká zemřela v srpnu krátce po svém návratu do Čech.¹⁰⁴

3.2.2. Ve prospěch národních zájmů

Marie žila v době politických otřesů a rostoucího národního uvědomění, které výrazně ovlivňovaly každodenní život v Rakousku. Její silné vlastenectví bylo formováno nejen politickými debatami doma, ale i širšími společenskými proudy, které usilovaly o upevnění české národní identity v rámci monarchie.

Už od mládí se účastnila politických dialogů, neboť její manžel, otec i dědeček Jan Měchura byli aktivně zapojeni do politického dění a podporovali atmosféru otevřené výměny názorů. Vedle rodinných povinností Marie Riegrová působila i ve veřejném životě, přičemž významně přispívala k aktivitám spolku svaté Ludmily, jehož cílem bylo podporovat křesťanské a národní vzdělávání mezi ženami a dívkami. Postupně se stala významnou osobností nejen v péči o rodinu, ale i v politických a společenských záležitostech. S obětavostí a nadšením se věnovala blahu společnosti, podporovala občanské iniciativy, jako byla obnova zámecké kaple a založení mládežnické knihovny, což byly aktivity, jež cílily na vzdělání a národní tradice.¹⁰⁵

---

¹⁰²RIEGER, František Ladislav. *Slovník naučný*. V Praze: Kober & Markgraf, 1860.

¹⁰³ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 25.

¹⁰⁴ *Tamtéž*, str. 31.

¹⁰⁵ *Ilustrovaný svět: velké vydání Besed lidu*. Praha: J. Otto, 1901(13), str. [385].

Další její snahou o posílení české společnosti a podpoře vzdělání v duchu národních tradic bylo založení odborné školy pro dívky se zaměřením na výrobu slaměných klobouků. Tato snaha bohužel nepřinesla očekávané výsledky.¹⁰⁶

Politické dění hluboce ovlivňovalo emoce Marie Riegrové, často u ní vyvolávalo silný hněv. Její životní cesta byla plná okamžiků politického nadšení, ale také prožívala hluboké trápení a obavy o budoucnost národa. Tyto emoce odrážely hloubku jejího vlastenectví, které bylo pevně zakořeněno v lásce k vlasti a obavách o její osud. Navzdory těmto výzvám našla útěchu a oporu ve své rodině a poskytovala svým blízkým neochvějnou podporu v těžkých chvílích.

3.2.3. Přetvoření spolku sv. Ludmily

Marie se pod dojmem účinných charitativních organizací, s nimiž se setkala ve Francii, pokusila o vytvoření podobného zařízení i v Čechách. Upozorňovala na převládající chudobu znevýhodněných žen a zdůrazňovala zásadní nutnost vzdělávat je v oblasti reálných pracovních příležitostí. V této době se v Čechách na vzdělání žen často zapomínalo. Stávající městské školy nedokázaly uspokojit vzdělávací potřeby chudých dívek, zatímco obecní školy nabízely primitivní učební osnovy, které často nebyly dostatečně kvalitní.¹⁰⁷ Historicky chyběly specializované ženské průmyslové školy a výuka ženských odborných dovedností v běžných vzdělávacích institucích byla nekvalitní. V tomto období byl jedinou známou ženskou organizací Spolek svaté Ludmily. Jeho hlavní náplní bylo organizovat vzdělávací akce, přednášky a jiné kulturní a společenské aktivity zaměřené na posilování víry, vzdělání a národního uvědomění českých žen. Marie si uvědomovala nutnost pomoci znevýhodněným dívkám a ženám a snažila se jim nabídnout lepší ekonomické příležitosti.¹⁰⁸ Cítila, že její snahy jsou v souladu s vlasteneckým hnutím, které usilovalo o sociální a kulturní posílení českého národa, hledala inspiraci u zahraničních vzorů, zejména ve Francii, která byla proslulá svými úspěšnými charitativními aktivitami.¹⁰⁹

---

¹⁰⁶ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 33.

¹⁰⁷ *Tamtéž*, str. 45.

¹⁰⁸ *Tamtéž*.

¹⁰⁹ *Tamtéž*.

V roce 1864 Marie Riegrová úzce spolupracovala s Vojtou Náprstkem,¹¹⁰ který se věnoval výzkumu charitativních zařízení v zámoří se zaměřením na Anglii a Ameriku. Jejich cílem bylo hledat poznatky a znalosti pro realizaci srovnatelných iniciativ v Čechách. Riegrová se intenzivně stýkala se zástupci charitativních organizací v Itálii a Francii, aby prozkoumala inovativní přístupy a příkladné metodiky,¹¹¹ což odráželo její vlastenectví a snahu přenést nejlepší praktiky do vlasti pro blaho českého lidu.¹¹²

Současně Riegerová iniciovala snahu o oživení Spolku svatě Ludmily, jehož aktivita upadala. Tento spolek, který se původně zaměřoval na pomoc chudým vdovám, ztrácel na účasti, což podnítilo Marii Riegerovou k omlazení jeho účelu a zaměření. Spolek sv. Ludmily se zaměřoval na zlepšení stavu žen a dívek s omezenými schopnostmi prostřednictvím své školy. Cílem školy bylo osvobodit část ženské populace od nevýhodného prostředí, ve kterém se nacházely, a poskytnout jim vzdělání a větší samostatnost, což by jim mělo přinést větší duševní a mravní blaho.¹¹³ Marie prosazovala český jazyk ve výuce, reagujíc na dominanci německého jazyka v tehdejší společnosti.

Její vizionářský plán zahrnoval založení odborné školy pro mladé ženy,¹¹⁴ což byla na tehdejší dobu odvážná a průkopnická iniciativa. Tento projekt měl za cíl nejen sociální zlepšení, ale také podporu národního obrození skrze vzdělání.¹¹⁵

V lednu 1865 se konaly diskuse, které představily základní koncepce a strategie pro zřízení této odborné školy pro mladé ženy a současně byly vypracovány nové organizační předpisy. Riegrová usilovala o získání podpory českých národovců, kteří se nakonec do iniciativy zapojili, i když s jistými výhradami. S důrazem na poskytnutí smysluplné pomoci těm nejvíce

---

¹¹⁰ K osobě Vojty Náprstka srovnej monografii: SECKÁ, Milena. *Vojta Náprstek: vlastenec, sběratel, mecenáš*. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2011.

¹¹¹ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 46.

¹¹² ŠÁRECKÁ-RADOŇOVÁ, Maryša. *Ozářené krby: Vlastenecké rodiny české*. V Praze: Dělnické nakladatelství, 1946, str. 149.

¹¹³ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 48.

¹¹⁴ *Tamtéž*.

¹¹⁵ ŠÁRECKÁ-RADOŇOVÁ, Maryša. *Ozářené krby: Vlastenecké rodiny české*. V Praze: Dělnické nakladatelství, 1946, str. 150, 151.

znevýhodněným mladým ženám a na zlepšení jejich životní úrovně prostřednictvím vzdělávacího a profesního rozvoje představila své návrhy této skupině národovců.¹¹⁶ Tato aktivita byla v souladu s jejím přesvědčením o důležitosti národní solidarity a vzájemné podpory.

Její motivace pramenila z poznatků mezinárodních praxí, zejména z Nizozemska, kde se inspirovala metodami na zlepšení životních podmínek znevýhodněných skupin. Aktivně se zapojila do podpory vzniku odborové organizace, vytvářela pracovní příležitosti pro chudé ženy a podporovala jejich finanční nezávislost.¹¹⁷ Tyto aktivity odrážely její vlastenecký přístup zaměřený na zlepšení životních podmínek českého obyvatelstva. Její úsilí nebylo omezeno jen na poskytování finanční pomoci; zahrnovalo také poskytování emocionálního a etického vedení, které mělo pomoci zvýšit celkový blahobyt znevýhodněných.

Zdůraznila význam jednoty a společenství ve společnosti a prohlásila, že je odpovědností každého jednotlivce pomáhat těm, kteří čelí těžkostem. Organizace řešila problémy chudoby tím, že nabízela nejen materiální pomoc, ale také emocionální a etické vedení, to odráželo Riegrové víru ve významu národní soudržnosti a vzájemné podpory.¹¹⁸

Počet podporovaných rodin se v období od roku 1864 do roku 1867 zvýšil ze 150 až na 388. Příjem spolku sv. Ludmily vzrostl z 3568 zlatých v roce 1865 na 6252 zlatých v roce 1867. Riegrová osobně během svého působení ve spolku shromáždila kolem půl milionu zlatých.¹¹⁹ Hlavním cílem Riegrové bylo zřízení a rozvoj průmyslové školy pro dívky, které představovalo to její hluboké přesvědčení o významu vzdělání pro emancipaci a ekonomickou nezávislost žen, což bylo důležité pro její vlastenectví a vizionářství.

Její žádost o zřízení průmyslové školy byla schválena a ona byla jmenována výkonnou ředitelkou sdružení. V této roli hrála klíčovou úlohu při zavádění nových protokolů, včetně sepisování zápisů ze schůzí a směrnic v češtině. Zároveň se zasazovala o výuku češtiny¹²⁰, čímž zdůrazňovala význam národního jazyka ve vzdělávacím procesu a přispívala k upevnění

---

¹¹⁶ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 47.

¹¹⁷ *Tamtéž*, str. 48.

¹¹⁸ ŠÁRECKÁ-RADOŇOVÁ, Maryša. *Ozářené krby: Vlastenecké rodiny české*. V Praze: Dělnické nakladatelství, 1946, str. 148.

¹¹⁹ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 51.

¹²⁰ *Tamtéž*, str. 48.

české kulturní a jazykové samostatnosti. Městská rada podpořila iniciativu na zřízení školy tím, že nabídla zázemí a finanční pomoc učitelům. Škola zahájila provoz 9. května 1865 v prostorách bývalé školy sv. Haštala. Na rozdíl od tradičních výrobních škol se koncepce dívčí průmyslové školy zaměřovala především na znevýhodněné vrstvy a nabízela bezplatné školné a finanční pomoc v průběhu celého vzdělávacího programu. Vzdělávací instituce upřednostňovala výuku mladých žen pocházejících z nejméně privilegovaného a morálně bezúhonného prostředí, což byl krok, který nejen zlepšoval jejich sociální a ekonomické postavení, ale implicitně podporoval i myšlenku národní soudržnosti a vzájemné pomoci. Studentky byly nejen přijímány bez jakýchkoli poplatků, ale během vánočního období jim bylo poskytnuto i ošacení. Organizace si ponechala pravomoc dohlížet na studentky a jejich jménem vést jednání o službách a zaměstnání,¹²¹ což znamenalo pečlivou péči o jejich budoucnost. Toto rozhodnutí ukazovalo Riegrové snahu o sociální spravedlnost a rovné příležitosti pro všechny, to bylo v souladu s jejími vlasteneckými ideály o posilování české společnosti.¹²²

Škola se zpočátku potýkala s problémy kvůli omezenému vzdělání dívek a nutnosti jejich brzkého nástupu do práce, což brzdilo iniciativy školy.¹²³ Další překážky představovalo překonávání předsudků a váhání průmyslníků vůči zaměstnávání dívek jako učednic. Navzdory obtížím se škole podařilo úspěšně zajistit dívkám místa v různých průmyslových odvětvích a to přispělo k jejich samostatnosti a ekonomické nezávislosti.

V prvních letech výuku vedli učitelé specializovaní na různé obory.¹²⁴ Učební plán zahrnoval výuku šití, kreslení a dalších odborných dovedností nezbytných pro zaměstnání v průmyslu. Vedení začínajících žáků pro komerční účely však představovalo značnou výzvu. Tento přístup vzdělávání mladých žen ztělesňoval přesvědčení Marie Riegrové o důležitosti praktického vzdělání pro zlepšení sociálního a ekonomického postavení žen.

Na podzim roku 1866 bylo zřízeno šicí oddělení, které v únoru 1867 začalo poskytovat skromné měsíční platy podle kvality a množství odvedené práce. Na podzim roku 1867 byly mladé

---

¹²¹ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 52.

¹²² ŠÁRECKÁ-RADOŇOVÁ, Maryša. *Ozářené krby: Vlastenecké rodiny české*. V Praze: Dělnické nakladatelství, 1946, str. 149, 150.

¹²³ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 53.

¹²⁴ *Tamtéž*.

ženy přidělovány do šicích zařízení nebo domácností za denní mzdu. Organizace sama řídila jednání o pracovních podmínkách, dohlížela na dívky v továrnách a zajišťovala pro ně pracovní příležitosti. Pravidelně se konala nedělní ranní shromáždění ke společným bohoslužbám, na nichž dívky podávaly zprávy o svých týdenních úkolech a výdělcích. Nedělní odpoledne byla často určena pro volnočasové aktivity mladých žen.

Konvergence dívčí průmyslové školy svaté Ludmily spočívala ve sloučení technické školy s francouzskou iniciativou na podporu žen. S tím, jak koncepce zaměstnávání žen narážela na překážky, se objevily výzvy. Zejména umístění dívek na pozice účetních se ukázalo jako neproveditelné, protože naráželo na odpor mužských zaměstnanců v továrnách, kteří nechtěli konkurovat pracovním. Další překážky se objevily, když některé žákyně vyjádřily neochotu zůstat v určitých odvětvích kvůli nižším mzdám.¹²⁵

Tváří v tvář těmto výzvám Riegerová uvažovala o změně vzdělávacího směru školy směrem k uměleckému vzdělávání se zvláštním důrazem na malbu na sklo a porcelán. Toto rozhodnutí nejen reflektovalo flexibilitu a inovativní přístup Marie Riegrové, ale také její snahu o nalezení nových cest pro ekonomickou nezávislost žen.¹²⁶ Po návštěvě Světové výstavy v Paříži a pozorování činnosti dívčích průmyslových škol byla motivována k tomu, aby se zaměřila na uměleckou oblast, zejména na malbu skla a porcelánu. Toto strategické rozhodnutí vedlo k úspěšným výsledkům, včetně získání zakázek od různých pražských firem.¹²⁷ Vedle šicího oddělení bylo zavedeno i malířské oddělení, ale jeho provoz byl na podzim 1873 přerušeno kvůli odchodu ředitele pana Kinga. V důsledku toho byla malířská škola zrušena a zůstalo pouze šicí oddělení, které fungovalo až do roku 1885.

Přestože Riegerová čelila mnoha výzvám a překážkám, věnovala škole značný čas a energii, ačkoli nedosáhla trvalého etablování. Nicméně její úsilí o prosazování významu odborného vzdělávání vedlo k pokroku v této oblasti pro budoucí úspěchy.¹²⁸

---

¹²⁵ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegerová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 54.

¹²⁶ ŠÁRECKÁ-RADOŇOVÁ, Maryša. *Ozářené krby: Vlastenecké rodiny české*. V Praze: Dělnické nakladatelství, 1946, str. 148, 149.

¹²⁷ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegerová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 54, 55.

¹²⁸ *Tamtéž*, str. 57.

3.2.4. Zřízení školy mateřské u sv. Jakuba, zavedení ženských pěstounek

Marie Riegrová se významně angažovala ve výchově a péči o děti, přičemž její hlavní prioritou byla podpora nejmladších a nejzranitelnějších členů společnosti, zejména těch zasažených chudobou. Tento závazek k nejslabším odrazil její hlubokou empatii a v kontextu doby podporoval myšlenku národního uvědomění a soudržnosti, což bylo stále důležitější.

Její práce byla ovlivněna francouzskými koncepty *salles d'asile*, předchůdci dnešních mateřských škol, které poskytovaly vzdělání a péči dětem z chudinských čtvrtí. Zasadila se o zřízení několika škol a opatroven, jako první založila roce 1869 českou mateřskou školu v kostele svatého Jakuba na Starém Městě v Praze. Tato instituce, podnícená prací Marie Pape-Carpentierové, zakladatelkou *salles d'asile*, přispěla k rozvoji mateřských škol v Čechách. Výchovné metody zde byly inspirovány zásadami J. A. Komenského a pracemi významných pedagogů Johanna Heinricha Pestalozziho a Friedricha Wilhelma Augusta Fröbela,¹²⁹ zakladatele konceptu dětských zahrad. To umožnilo spojení výchovného procesu s českými pedagogickými tradicemi a posílení národní identity skrze vzdělávání.¹³⁰ Riegrová sice oceňovala Fröblovy metody, které podporovaly řemeslné zručnosti a praktické dovednosti dětí, avšak kritizovala jeho přílišný důraz na akademické vzdělávání a filozofii pro malé děti.¹³¹

Tyto školy a opatrovny byly financovány jednotlivci, spolky a místními úřady.¹³² Marie Riegrová se významně podílela nejen na zakládání, ale i propagaci těchto institucí. Její soustavná práce směřovala ke zlepšení podmínek vzdělávání a péče o děti v Čechách. Souběžně s mateřskými školami vznikaly také jesle, pečující o nejmenší děti, na jejichž zakládání se Riegrová podílela a podněcovala jejich růst. Jejím cílem bylo bránit a pomáhat nejmladším členům společnosti.¹³³ Tato zařízení se soustředila na udržování mateřské lásky a podporu celostátních hodnot a tradic.¹³⁴ Dětem, které navštěvovaly tyto školy a zařízení, se dostalo vzdělání

---

¹²⁹ LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě*. Praha: Mladá fronta, 1999, str. 195.

¹³⁰ ŠÁRECKÁ-RADOŇOVÁ, Maryša. *Ozářené krby: Vlastenecké rodiny české*. V Praze: Dělnické nakladatelství, 1946, str. 152.

¹³¹ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 73.

¹³² LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě*. Praha: Mladá fronta, 1999, str. 195.

¹³³ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 73.

¹³⁴ LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě*. Praha: Mladá fronta, 1999, str. 195.

a navíc výchovy a péče, která jim doma často chyběla. Marie Riegrová se účastnila rozhovorů a sporů o zlepšení podmínek péče o děti v Čechách. Pevně zastávala názor, že ochrana a pomoc dětem žijícím v chudobě jsou nejvyšší odpovědností a zásadní starostí žen.

Její obětavá práce pozitivně ovlivnila rámec vzdělávání a péče o děti v Čechách a zanechala trvalý blahodárný vliv na celou společnost. Vytvořením těchto zařízení se také změnila společenská struktura. Tyto změny vedly k novým možnostem pro ženy podílet se na veřejných záležitostech a uplatnit se i mimo domácnost. Mateřské školy a jesle se staly platformou pro ženy jako vychovatelky a manažerky. Tento vývoj vytvořil nové cesty pro profesní růst žen a zároveň zvýšil jejich společenský význam, podporující tak postavení žen v české společnosti a přispívající k rozvoji národní identity.

3.2.5. Činnost Komitétu dam a rozvoj mateřských škol

Začátek provozu svatojakubské mateřské školy založené Marií Riegrovou je významným momentem v dějinách mateřského školství v Praze v 19. století.¹³⁵ Tento krok odrážel nejen její sociální angažovanost, ale také vlastenectví a snahu o zlepšení podmínek pro české děti, které byly v té době často opomíjeny ve prospěch německojazyčných institucí. Jejím hlavním cílem bylo vytvořit pečující prostředí pro děti z chudých rodin, kterým chyběla řádná domácí péče, a také pro děti pracujících rodičů, kteří měli na péči o děti málo času. Její škola si kladla za cíl nahradit nedostatek kvalitní rodičovské péče a posílit mravní a duchovní růst těchto dětí.

Zahájení činnosti Mateřské školy svatého Jakuba znamenalo nový začátek v oblasti vzdělávání.¹³⁶ To byl krok k posílení české kultury a identity prostřednictvím výchovy mladých generací v duchu národních hodnot. Předznamenalo začátek najímání pečovatelek a prolínání soukromé ženské péče s veřejnou pomocí. Tento přístup připravil půdu pro budoucí rozvoj mateřských škol.¹³⁷

Školka zahájila provoz 1. ledna 1869 a hostil ji klášter svatého Jakuba. Její účel odrážel účel svatojakubské mateřské školy, která byla zahájena o několik desetiletí dříve - fungovala jako náhrada za nedostatečnou mateřskou péči a nabízela vzdělávání vedoucí k morální a duchovní

---

¹³⁵ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 83.

¹³⁶ *Tamtéž*.

¹³⁷ *Tamtéž*.

výchově dětí.¹³⁸ Tato instituce byla první svého druhu v Čechách a reprezentovala důležitý krok k podpoře českého jazyka a kultury v raném věku dětí.

Dámský výbor, v němž byla i Marie Riegrová, projevoval velký zájem a hlubokou náklonnost k věci a o nové instituci jednal.¹³⁹ Jejich úsilí bylo motivováno nejen touhou pomoci, ale i snahou o zachování a podporu českých tradic a jazyka. Dr. Klaudy, starosta města, vytvořil ustavující Dámský výbor, který řídil rozšiřování a vývoj školy. Pod vedením významných osobností, jako byl P. V. Nykles, a s energií nových pedagogů mateřská škola vzkvétala.¹⁴⁰

Školka nabízela dětem lepší příležitosti pro vzdělávání a osobní rozvoj v prostředí poskytující jejich všestranný rozvoj, a zároveň sloužila jako klíčová instituce pro upevnění české identity mezi nejmenšími. Její popularita stoupala nejen mezi dětmi, ale také mezi rodiči, kteří oceňovali hluboké přínosy poskytovaného vzdělání a péče, což vedlo k úvahám o jejím rozšíření. Uprostřed růstu však přetrvával boj o zachování českého etnika a jazyka, zejména na pozadí snah o ovládnutí německého školství. Pro rodiče a děti je těžké stěhovat se na nové místo a chvíli jim trvalo, než poznali, jak jsou tato místa potřebná. Riegrová a další vedoucí ženy chtěly založit nové mateřské školy a snažily se tuto myšlenku prosadit veřejně, přestože média jejich snahy zpočátku ignorovala.

Riegerová věřila v to, co dělá. S pomocí ženské rady přesvědčily městskou radu, aby vznik nových míst podpořil. Jejich cílem bylo pomáhat potřebným a udržet český jazyk při životě, zatímco čelily německému rozkolu,¹⁴¹ což zdůrazňovalo jejich vlastenectví a odhodlání chránit českou kulturu.

Kromě veřejného boje za záchranu českého dědictví podnikala Riegerová i soukromé kroky. Patřilo k nim hledání vhodných budov pro nové pečovatelské domy a jednání s městskou radou, a to ukazovalo na její neúnavnou snahu o posílení české společnosti a podporu jejích nejmladších členů.

---

¹³⁸ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 85.

¹³⁹ *Tamtéž*.

¹⁴⁰ *Tamtéž*.

¹⁴¹ *Tamtéž*, str. 87.

Projekty mateřských škol a jeslí se rozvíjely pomalu, ale s jistotou. Riegerová spolu s radou žen hrála klíčovou roli při získávání finančních prostředků od městského zastupitelstva. Jejich úsilí bylo zaměřeno na pomoc lidem a na ochranu českého jazyka před německým vlivem.

Finanční podpora od města značně zlepšila kvalitu mateřských škol. Díky tomu mohly školy poskytovat lepší stravu, oblečení a péči, což výrazně zlepšilo životní podmínky dětí.¹⁴² Tento úspěch nejen že zlepšil životy mnohých dětí, ale také posílil českou společnost tím, že podpořil zdravý růst a vzdělání jejích nejmladších členů v duchu národních hodnot.

Riegerová se nedívala a nepsala pouze o nesnázích dětí a rodin, neustále hledala způsoby, jak zlepšit jejich životní situaci, což bylo v souladu s jejím vlastenectvím a pevným přesvědčením o významu podpory a zlepšování životních podmínek všech členů české společnosti pro její prosperitu a jednotu. Věnovala se výzkumu, poskytovala materiální pomoc, hledala finanční zdroje a zasazovala se o vytvoření nových zařízení, která by poskytla útočiště dětem z chudých domácností.¹⁴³

Její názory a studie o stavu dětí a rodin vycházely z jejích vlastních zkušeností. Tuto moudrost získala na základě dlouholeté interakce s těmito komunitami. Její skutečné pochopení problémů a potřeb chudých a pracujících rodin jí umožnilo lépe jim sloužit a úspěšněji bojovat za zlepšení jejich životních podmínek,¹⁴⁴ přičemž bylo odrazem jejího hlubokého vlastenectví a odhodlání věnovat se zlepšování společnosti, v níž žila.

3.2.6. Podpora chudých matek a jejich novorozenců

Riegerové každoroční přehledy ukazují, že pomoc nejmladším prostřednictvím filantropie přináší největší zisk. Je to nákladově efektivní, protože přínosy jsou obrovské. Riegerová však příliš pozdě pochopila, že čekat, až dítě dosáhne tří let, není ideální. Do té doby se často projeví chudoba a její škodlivé účinky, které mohou být smrtelné.¹⁴⁵ Toto pozdní poznání je o to více znepokojující, když si uvědomíme, jak hluboce se Riegerová ztotožňovala s myšlenkou

---

¹⁴² ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegerová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 89.

¹⁴³ *Tamtéž*, str. 95.

¹⁴⁴ *Tamtéž*, str. 96.

¹⁴⁵ *Tamtéž* str. 100.

pomáhat nejen jako filantropka, ale i jako patriotka, která chtěla chránit a podporovat zdraví a blaho českých dětí od jejich nejranějšího věku.

Podpora chudých matek a jejich novorozenců je zásadní od okamžiku, kdy se jim dítě narodí a kdy jsou matky a novorozenci nejzranitelnější. Tato podpora je nezbytná, zejména pro kojící matky a rodiny, které se potýkají s vážnými obtížemi a nedokáží dostát mateřským povinnostem.

Inspirací pro Riegerovou byla Suringarova rada o péči o nejslabší¹⁴⁶, což vedlo k jejímu přesvědčení, že podpora nejzranitelnějších členů společnosti je klíčem k budoucí síle a prosperitě národa. Věnovala se proto podpoře znevýhodněných matek a jejich novorozenců, kteří potřebovali nejvíce lásky a pomoci, a snažila se zlepšit jejich životní podmínky uprostřed chudoby a nedostatku.

Riegerová zjistila, že znevýhodněné matky a jejich novorozenci potřebují nejvíce pomoci, lásky a podpory. Tyto ženy musely čelit největším těžkostem. Bojovaly s těžkou chudobou a nedostatkem a snažily se udržet své děti naživu. Její snaha o pomoc těmto matkám a novorozencům vyplývala z hlubokého soucitu, ale také z vědomí, že každé zachráněné dítě představuje další krok k posílení české společnosti.

Riegerová viděla jejich utrpení na vlastní oči. Soucítila s těmito matkami a jejich dětmi. Zaměřila se na poskytování pomoci těmto matkám, neopěvovaným hrdinkám mateřské lásky.

V roce 1882 došlo k významné změně, Městská rada rozhodla o poskytování podpory a financování Dámského výboru, jehož posláním bylo pomáhat chudým matkám a šestinedělkám. Toto rozhodnutí reagovalo na potřeby a problémy pražských rodin, ale také odráželo širší společenskou snahu o zachování české rodiny jako základní jednotky národního života. Výroční zprávy výboru zdůrazňovaly potřebu pomoci extrémně chudým rodinám, kde mají matky často mnoho dětí a kde otcovské příjmy nestačily na zajištění základních potřeb. Ukázalo se, že poskytnutá pomoc účinně snižuje dětskou úmrtnost a zlepšuje život těchto rodin

Riegerová si vzala příklad z Francie, kde mají programy na podporu chudých matek, a po návratu do Prahy v roce 1883 navrhla založení fondu na pomoc novorozencům, což městská rada nakonec schválila.¹⁴⁷ Tento fond byl určený k podpoře matek, které čelily těžkým životním

---

¹⁴⁶ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegerová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 100.

¹⁴⁷ *Tamtéž*, str. 101.

situacím, jako je nemoc, úmrtí partnera, nebo opuštění rodiny partnerem a s tím souvisejícím zanecháním bez finančního příjmu. Ženy v takových situacích obětují pro své děti tolik, že to často ovlivňuje jejich vlastní zdraví a pohodlí

Podpora chudým rodinám se stala klíčovou součástí práce Marie Riegrové a Dámského výboru. V oblasti charity je důležité, aby příspěvky byly poskytovány s ohledem na potřeby dárců a s cílem dosáhnout plánovaných výsledků. Stejně jako věda se i filantropie neustále vyvíjí a hledá účinné metody pomoci. Riegerová vypráví o vzestupu a pokroku francouzských organizací pečujících o chudé matky. Je důležité, aby podporou byla nejen materiální pomoc jako oblečení a potraviny, ale také snaha o dlouhodobé zlepšení jejich životních podmínek. Navzdory finančním těžkostem, které výbor postihly na konci 80. let 19. století, Marie Riegrová a její kolegyně neustále hledaly cesty, jak efektivně pomoci a rozšířit dostupnou pomoc těm, kteří ji nejvíce potřebovali. Tato snaha odrazila její hluboké vlastenectví a odhodlání zlepšovat životy českých občanů i v náročných podmínkách.

Matky často žádají o pomoc, protože potřebují jídlo nebo oblečení pro své novorozené i starší děti. Tuto pomoc řídí paní Hálková, která matkám dává věci jako košilky, pleny, kabátky, čepičky a šatičky. Jednou denně dostávaly polévku a jednou týdně také chléb. Tato pomoc trvala několik měsíců, ale někdy se prodlužovala. Paní Riegrová věděla, že polévka, kterou dávali, rodině nestačila. Ani s dotacemi od města nemůže výbor uspokojit rostoucí poptávku po pomoci. Riegrová stále litovala, že nelze poskytnout větší pomoc.¹⁴⁸

Situace se podle Riegrové v posledních letech zhoršila. Žádná práce a propad obchodu těžce zasáhly dělnickou třídu. K tomu se přidaly epidemie nemocí, které zvýšily strádání chudých. Výbor se snažil pomoci rostoucímu počtu potřebných, ale peníze často chyběly. Museli sáhnout do kapitálu. V roce 1890 se výbor potýkal s finančními problémy kvůli nemocem a nedostatku prostředků. Vyčerpali své rezervy. Marie Riegrová si přála, aby mohla poskytovat více pomoci, která by byla k dispozici všude, kde je jí třeba, a litovala, že toho není schopna.¹⁴⁹ Tato situace ukazuje na Riegrové neustálou snahu a odhodlání pomáhat i v náročných podmínkách, což je odrazem jejího vlastenectví a hlubokého závazku ke zlepšování života českých občanů.

---

¹⁴⁸ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 107.

¹⁴⁹ *Tamtéž*, str. 109.

3.2.7. Jesle a oddělení nejmenších

Pomoc těm nejmenším ve společnosti byla významným krokem. Riegerová poznamenala, že pomoc chudým matkám je zásadní v boji proti drsné chudobě ve společnosti. Plnohodnotná péče o děti však přišla až tehdy, když se pomoc rozšířila od prvního roku pomoci matce až do třetího roku, kdy děti přešly do opatroven.¹⁵⁰ Tento rozšířený přístup k péči o děti od narození do jejich třetího roku života nejen zvyšoval šance dětí na lepší start do života, ale také posiloval společenské pouto a národní jednotu tím, že ukazoval na společnou odpovědnost za budoucí generace.

V Praze existovala v roce 1854 německá skupina, která měla několik jeslí po celém městě.¹⁵¹ Riegrová, vědoma si významu českého jazyka a kultury, chtěla, aby se v Praze zřídily i české jesle, které by poskytovaly péči v souladu s českými tradicemi a zvyky. Riegrová oslovila francouzského vedoucího hlavního sdružení jeslí Eugena Marbeaua, chtěla poradenství a plány na vybudování městských jeslí.¹⁵² Se souhlasem městské rady usilovala Riegrová o zřízení městských jeslí.

Když byl plán schválen, začaly městské jesle nabízet péči o děti pracujících matek.¹⁵³ Riegrová se na těchto podnicích osobně podílela. Trávila v nich hodně času a pomáhala snahám projevovat lásku a péči nejchudším a méně šťastným dětem. Její obětavost vedla k získání důvěry matek a rozvoji programů péče o nejmenší ve společnosti.

Ve skutečnosti sloužily jesle u Ducha svatého jako útočiště pro nejchudší a nejnešťastnější děti v Praze. Dětem se dostávalo podrobné péče, včetně osobní péče a výživy, v souladu s lékařskými pravidly,¹⁵⁴ to odráželo Riegrové snahu o zlepšení zdravotní péče v české společnosti a její přání vidět všechny české děti rostoucí v zdraví a bezpečí. Díky vyškoleným pracovnícím se děti rychle rozvíjely a získávaly nové dovednosti. Riegerová neúnavně pracovala na rozšíření těchto zařízení, což vedlo ke vzniku nových sektorů pro děti od 1 do 3 let v různých částech města. Cílem bylo nabídnout pomoc všude tam, kde to bylo potřeba.¹⁵⁵

---

¹⁵⁰ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892], str. 110.

¹⁵¹ *Tamtéž*.

¹⁵² *Tamtéž*, str. 111.

¹⁵³ *Tamtéž* str. 112.

¹⁵⁴ *Tamtéž*, str. 113.

¹⁵⁵ *Tamtéž*, str. 115.

3.3. Marie Červinková- Riegrová

Marie se narodila jako první dítě Marii Riegrové Palacké a Ladislavu Riegrovi.¹⁵⁶ Když byla ještě malá, její matka se stala členkou Spolku svaté Ludmily. Matka byla Marii průvodcem, od kterého se Marie snažila nabýt co nejvíce vědomostí. Marie měla ke své matce a celé rodině hluboký citový vztah a obdivovala, jak matka neúnavně pomáhala méně šťastným Pražanům. Tato obětavost a snaha zlepšovat společnost byly projevem rodinného dědictví vlastenectví,¹⁵⁷ které spojovalo lásku k rodině a blízkým s láskou k vlasti a jejím lidem.¹⁵⁸ Matčina smrt v březnu 1891 Marii hluboce zasáhla,¹⁵⁹ neboť ji považovala za svůj velký vzor.

Po úmrtí své matky se Marie rozhodla sepsat její životní příběh.¹⁶⁰ Tato činnost ještě více upevnila její odhodlání věnovat se charitativní práci. Městský komitét dam pro opatrovny ji požádal, aby převzala roli své matky a starala se o znevýhodněné, což Marie přijala navzdory svým zdravotním problémům.¹⁶¹ Ve stopách své matky tak pokračovala nejen jako filantropka, ale i jako vlastenka, která svými činy a obětavostí ukazovala hlubokou oddanost a péči o český národ.

Matčin vliv ji poskytl cenné znalosti v oblasti sociální práce. Její přístup k práci byl ojedinělý, nevadil jí špatný vzduch v přeplněných a špatně větraných bytech, nepohrdala pomocí nemocným, nelekala se rozmanitosti a složitých životních okolností.¹⁶² Tato odvaha a neochvějnost nebyly pouze odrazem její osobní síly, ale také projevem vlasteneckého ducha, který ji motivoval čelit výzvám a snažit se o zlepšení podmínek v české společnosti.

---

¹⁵⁶ AUGUSTINOVÁ, Božena. *Marie Červinková- Riegrová: životopisný nástin*. V Praze: Bursík & Kohout, 1897, str. 5.

¹⁵⁷ Její rodina byla spjata s bolzanismem a výrazem tohoto dědictví bylo sepsání krátkého spisu o Bolzanovi. Srovnej ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Bernard Bolzano: životopisný nástin*. V Praze: M. Červinková- Riegrová, 1881.

¹⁵⁸ ŠÁRECKÁ-RADOŇOVÁ, Maryša. *Ozářené krby: Vlastenecké rodiny české*. V Praze: Dělnické nakladatelství, 1946, str. 153.

¹⁵⁹ AUGUSTINOVÁ, Božena. *Marie Červinková- Riegrová: životopisný nástin*. V Praze: Bursík & Kohout, 1897, str. 70.

¹⁶⁰ *Tamtéž*, str. 74.

¹⁶¹ *Tamtéž*, str. 76.

¹⁶² *Tamtéž*, str. 76, 77.

Marie Červinková Riegrová převzala od své matky myšlenky, perspektivy, názory a zásady, které si udržela i po matčině smrti. Tímto pokračováním v matčiných ideálech a hodnotách Marie Červinková Riegrová nejen udržovala její dědictví naživu, ale také prokazovala svůj vlastenecký závazek k péči o nejzranitelnější členy české společnosti, čímž přispívala k budování silného a soucitného národa.

3.3.1. Osobním zármutkem k veřejné prospěšnosti

Marie Červinková, rozhodná a dobročinná žena, výrazně ovlivnila dějiny svým neúnavným úsilím zlepšit život ve společnosti.¹⁶³ Její zapojení do sociální práce nebylo pouze projevem obětavosti, ale také odrazem jejího hlubokého vlastenectví, jehož cílem bylo zlepšení životních podmínek a podpora soudržnosti v české společnosti. Od počátku se věnovala nejen sobě, ale s vytrvalostí hledala cesty, jak pomoci druhým. Přestože čelila mnoha životním výzvám, které by mohly zlomit i silnou osobnost, projevila laskavost a statečnost, proměňující její soucit a odhodlání v požehnání pro ni i pro ostatní.

Po smrti matky, která ji hluboce zasáhla, Marie našla smysl života v pomoci druhým. Když její otec smutnil, Červinková projevila svoji vnitřní sílu a odhodlání překonat národní výzvy.¹⁶⁴ Podpořila jeho ducha v překonávání životních bouří a převzala zodpovědnost za pomoc lidem ve svém okolí. Díky soucitu a obětavosti pro blaho své komunity usměřňovala svou úzkost v činy podpory.

Jedno ze setkání ve votivním kostele se ukázalo být zlomovým bodem na její cestě. Když se kvůli vlastnímu smutku cítila bezmocná, objevila v sobě odhodlání pomoci jiné ženě v nouzi. Tato zkušenost rozšířila její perspektivu a posílila její odhodlání podporovat ty, kteří potřebují bezpečí a pomoc.¹⁶⁵

Marie Červinková se zaměřila na opuštěné a zanedbávané mladé dívky. Založila organizaci, která jim poskytovala útočiště a pomoc,¹⁶⁶ což bylo příkladem jejího vlasteneckého

---

¹⁶³ AUGUSTINOVÁ, Božena. *Marie Červinková- Riegrová: životopisný nástin*. V Praze: Bursík & Kohout, 1897, str. 80.

¹⁶⁴ *Tamtéž*.

¹⁶⁵ *Tamtéž*.

¹⁶⁶ *Tamtéž*, str. 81.

ducha zaměřeného na budování silnější a bezpečnější společnosti. Pronášela projevy, svolávala shromáždění a vypracovala stanovy spolku, což byly pouhé začátky jejího neúnavného úsilí bojovat za spravedlnost a bezpečí pro nejbezbrannější jedince společnosti.¹⁶⁷

Červinková a její sdružení si stanovily dva hlavní cíle: ochranu a zajištění pracujících dívek a žen.¹⁶⁸ Jejich úsilí zahrnovalo poskytnutí přístřeší a pomoci dívkám hledajícím zaměstnání ve městě a také založení vzdělávacího institutu pro služky. Snažili se také zajistit zaměstnání chudým ženám a švadlenám.¹⁶⁹ Organizace začínala skromně, ale díky Červinkové odhodlání a nadšení se brzy začala rozšiřovat, překonávající počáteční problémy¹⁷⁰ a věnující se vyšším cílům – zlepšení života ve vlasti.

Červinková se nebála těžkostí a překážek, vnímala je jako příležitost k většímu úsilí. Díky jejímu neúnavnému úsilí při propagaci jejich důležitého poslání se počet členů a jejich podpora postupně zvyšovaly.¹⁷¹

Snažila se získat podporu a prostředky od různých institucí, včetně občanských sdružení, obchodníků a charitativních organizací, což umožnilo sdružení získat nejen finanční podporu, ale i prostor pro své projekty,¹⁷² a stala se důkazem jejího úspěchu ve spojování různých sektorů společnosti pro společný národní cíl. Byla také průkopnicí v zavádění večerních škol pro zaměstnance a zaměstnankyně, což byla inovativní iniciativa zaměřená na vzdělávání a zvyšování pracovních schopností žen, zdůrazňující důležitost vzdělání pro národní pokrok a rozvoj. Její úsilí bylo respektováno pro spojení ušlechtilých ideálů s hmatatelnými výsledky.¹⁷³ Přestože Červinková čelila mnoha výzvám a překážkám, nikdy neztratila víru ve své poslání, což motivovalo mnoho dalších a její příspěvky v oblasti charity a dobročinnosti zůstávají vzácným příkladem vlasteneckého závazku k posílení české společnosti.

---

¹⁶⁷ AUGUSTINOVÁ, Božena. *Marie Červinková- Riegrová: životopisný nástin*. V Praze: Bursík & Kohout, 1897, str. 81.

¹⁶⁸ V této souvislosti upozorňuji na spis ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Ochrana chudé a opuštěné mládeže: rozhledy po lidumilství v Evropě*. V Praze: Ochrana opuštěných a zanedbaných dívek, 1887.

¹⁶⁹ AUGUSTINOVÁ, Božena. *Marie Červinková- Riegrová: životopisný nástin*. V Praze: Bursík & Kohout, 1897, str. 84.

¹⁷⁰ *Tamtéž*, str. 86.

¹⁷¹ *Tamtéž*.

¹⁷² *Tamtéž*, str. 87.

¹⁷³ *Tamtéž*, str. 88.

3.3.1.1. Pomoc pro chudé matky

Profesor Palacký předložil návrh na zřízení pojištění pro znevýhodněné matky, které by zlepšilo jejich péči před porodem i po něm. Paní Náprstková společně s několika dalšími ženami, včetně Marie Červinkové, uspořádala setkání, kde projednaly detaily a složitosti tohoto návrhu. Na schůzi bylo rozhodnuto založit výbor, jehož úkolem bylo shromažďovat finanční prostředky pro tento účel. Toto společné úsilí představovalo vlastenectví zapojených žen, jejichž cílem bylo nejen zlepšit péči o matky, ale také posílit národní zdravotnický systém. Později byla provinciálnímu výboru předložena žádost o prominutí nebo snížení poplatků v porodnici pro matky s nízkými příjmy, ta byla do jisté míry sankcionována. Marie Červinková také vypracovala pravidla pro hospodaření výboru a žen, která vstoupila v platnost v listopadu 1894.¹⁷⁴ Tato pravidla se stala důležitým milníkem v péči o ženy a odrazem jejího vlasteneckého snažení o zlepšení životních podmínek v Čechách.

3.3.1.2. Veřejná a soukromá charitativní činnost, spisovatelská činnost

Červinková nezůstala jen u svých dosavadních aktivit, ale vyjádřila své obavy také místní samosprávě. Naléhala na ni, aby podpořila prospěšné projekty, jako byla například dětská nemocnice pro chronicky nemocné. Její snaha o založení této nemocnice nebyla jen projevem její obětavosti, ale i vyjádřením hlubokého vlastenectví a snahy zlepšit zdravotnickou infrastrukturu pro české děti. Soukromě pomáhala rodinám v tíživé situaci, platila za ně nájemné, bránila exekuci jejich majetku a hradila výdaje spojené s pohřby. Tato individuální pomoc odrážela její vlastenecký způsob podpory společnosti, přičemž každá pomocná ruka přispívala k posílení národního ducha a soudržnosti. Po její smrti byla v loretánském kostele uspořádána zvláštní mše chudými ženami z Hradčan,¹⁷⁵ což svědčí o hlubokém respektu a vážnosti, jakou si Červinková ve společnosti získala, a odráží její význam pro posílení vlasteneckého ducha mezi obyvateli. Červinková byla více než jen organizátorka; byla schopná a nesmírně starostlivá. Její příspěvek

---

¹⁷⁴ AUGUSTINOVÁ, Božena. *Marie Červinková- Riegrová: životopisný nástin*. V Praze: Bursík & Kohout, 1897, str. 92, 93.

¹⁷⁵ *Tamtéž*, str. 95, 96.

k české společnosti překračuje běžné hranice, což ukazuje, že vlastenectví se může projevovat nejen ve velkých národních činech, ale i v každodenní laskavosti a péči o blaho druhých.

Marie Červinková- Riegrová byla také českou spisovatelkou. Vedle již zmíněného životopisu Bernarda Bolzana je autorkou biografie Františka Palackého.¹⁷⁶ Vedla si také denní zápisy svého života, ve kterých popsala klíčové historické události své rodiny. Tyto *Zápisky*¹⁷⁷ jsou důležitým pramenem pro reflexi politického a společenského života 19. století.

---

¹⁷⁶ PALACKÝ, František a ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie, ed. *Vlastní životopis Františka Palackého*. V Praze: M. Červinková-Riegrova, 1885.

¹⁷⁷ ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie, VOJÁČEK, Milan, ed. a VELEK, Luboš, ed. *Zápisky*. Vydání 1. Praha: Národní archiv, 2009.

Závěr

Má práce dokazuje, že vlastenectví Františka Palackého nebylo pouze abstraktním pojmem spojeným s politikou a vědou, ale bylo pevně zakořeněné v jeho osobním životě a rodinných vztazích. Jeho vztah s Terezií Měchurovou a jejich rodinný život odráží přesvědčení o důležitosti vzdělání, kultury a aktivního zapojení do společenského dění jako základních prvků vlastenectví.

Zároveň ve své práci zdůrazňuji úlohu žen v rodině Palackých a Riegrů, zejména Marie Riegrové- Palacké a Marie Červinkové- Riegrové, v podpoře vzdělávacích iniciativ a sociálních aktivit. Jejich úsilí nejenomže podporovalo vzdělávání a sociální péči, ale také přispívalo k posílení české národní identity a kultury. Tímto způsobem se v naší práci kromě mužských aktérů dostává na přední pozici také role žen v procesu českého národního obrození.

Vlastenectví Františka Palackého nelze tedy chápat pouze skrze jeho politické a vědecké úspěchy, ale i skrze jeho osobní život, kde vzdělání, podpora kultury a sociální angažovanost hrály důležitou roli. Příklady Marie Riegrové- Palacké a Marie Červinkové- Riegrové ukazují, že vlastenectví a snaha o posílení národní identity byly silně zakořeněny v rodinném životě a že ženy sehrály nezastupitelnou roli v tomto procesu.

Tato práce nám tedy otevírá pohled na vlastenectví jakožto komplexní fenomén, ve kterém se prolínají osobní, rodinný a společenský život. Zdůrazňuje významné příspěvky žen k českému národnímu obrození, které často zůstávají ve stínu historických interpretací zaměřených převážně na mužské aktéry. Tímto způsobem je má práce důležitým krokem k rozšíření našeho pochopení české politiky a vlasteneckých aktivit prostřednictvím perspektivy žen.

Seznam literatury a odborných zdrojů

Prameny:

1. AUGUSTINOVÁ, Božena. *Marie Červinková- Riegrová: životopisný nástin*. V Praze: Bursík & Kohout, 1897.
2. ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Bernard Bolzano: životopisný nástin*. V Praze: M. Červinková- Riegrová, 1881.
3. ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Marie Riegrová rodem Palacká*. V Praze: Nákladem obce pražské, [1892].
4. ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie. *Ochrana chudé a opuštěné mládeže: rozhledy po lidumilství v Evropě*. V Praze: Ochrana opuštěných a zanedbaných dívek, 1887.
5. ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie, VOJÁČEK, Milan, ed. a VELEK, Luboš, ed. *Zápisky*. Vydání 1. Praha: Národní archiv, 2009- svazků. ISBN 978-80-86712-55-0.
6. PALACKÝ, František a ČERVINKOVÁ-RIEGROVÁ, Marie, ed. *Vlastní životopis Františka Palackého*. V Praze: M. Červinková-Riegrova, 1885.

Odborná literatura:

1. BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách*. 1. vyd. Praha: Libri, 2005. ISBN 80-86429-38-5.
2. HORA-HOŘEJŠ, Petr. *Toulky českou minulostí. Sedmý díl*, 1. vyd. Praha: Via Facti, 1998. ISBN 80-238-2999-8.
3. HLAVAČKA, Milan a kol. *České země v 19. století: proměny společnosti v moderní době*. Praha: Historický ústav, 2014. 2 sv. (478; 476 s.). Práce Historického ústavu AV ČR = Opera Instituti Historici Pragae. Řada A, Monographia; vol. 43, 48. ISBN 978-80-7286-219-1.
4. HROCH, Miroslav. *Na prahu národní existence*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0809-6.
5. KOŘALKA, Jiří. *František Palacký*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998. ISBN 80-7203-125-2.
6. KOŘALKA, Jiří, ed. *Pozvání do Frankfurtu*. Praha: Melantrich, 1990.
7. KROFTA, Kamil. *Malé dějiny československé*. Čtvrté vydání opravil a doplnil Josef Klik. Praha: Orbis, 1947.

8. KRÁLÍKOVÁ, Marie, SPĚVÁČEK, Václav a NEČESANÝ, Josef. *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích*. 1. vyd. Praha: SPN, 1977.
9. KUTNAR, František. *Obrozenské vlastenectví a nacionalismus: příspěvek k národnímu a společenskému obsahu češství doby obrozenské*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-7184-833-6.
10. KUTNAR, František (ed.), *Tři studie o Františku Palackém*, Olomouc, Universita Palackého, 1949.
11. LENDEROVÁ, Milena. *K hříchu i k modlitbě: žena v minulém století*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1999. ISBN 80-204-0737-5.
12. MORAVA, Jiří. *Palacký: Čech, Rakušan, Evropan*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 1998. ISBN 80-202-0644-2.
13. PALACKÝ, František a Rudolf TSCHORN. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. V Praze: L. Mazáč, 1938.
14. PALACKÝ, František. *Idea státu rakouského*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0506-7.
15. RADA, Ivan a kol. *Dějiny zemí Koruny české*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 1992. 2 sv. ISBN 80-85192-28-4.
16. RIEGER, František Ladislav. *Slovník naučný*. V Praze: Kober & Markgraf, 1860.
17. ŘEZNÍČEK, Václav. *Velký Čech: život, působení a význam Fr. Palackého, otce národa*. V Praze: Jos. R. Vilímek, 1897.
18. SOMR, Miroslav a kol. *Dějiny školství a pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987.
19. ŠÁRECKÁ-RADOŇOVÁ, Maryša. *Ozářené krby: Vlastenecké rodiny české*. V Praze: Dělnické nakladatelství, 1946.
20. ŠOLLE, Zdeněk. *Století české politiky*. Praha: Mladá fronta, 1998. ISBN 80-204-0696-4.
21. ZEŽULČÍK, Jaroslav. *František Palacký 1789-1876*, kolektiv autorů, Ostrava. 1996.

Novinové články:

1. *Illustrovaný svět: velké vydání Besed lidu*. Praha: J. Otto, 1901(13), str. [385]

Summary

This bachelor thesis focuses on the influence of the Palacký and Riegr families on Czech politics and patriotic activities in the 19th century, with an emphasis on the participation of women. The aim of the thesis is to interpret the patriotic engagement of Marie Riegrová- Palacká and Marie Červinkové- Riegrové in the context of historical events and family background. The research methodology involved the analysis of primary and secondary sources, especially publications about the personalities of the Palacký and Riegr families. The obtained information provided a deeper insight into the lives and political engagement of the studied personalities. The results show that the patriotic ideals of František Palacký were not merely abstract concepts but were firmly rooted in his personal life and family relationships. The involvement of women, especially Marie Riegrová- Palacká and Marie Červinková- Riegrová, was crucial in supporting educational initiatives and social activities, contributing to the strengthening of the Czech national identity. In conclusion, the thesis offers a perspective on patriotism as a complex phenomenon in which both male and female personalities play a significant role. Marie Riegrová- Palacká and Marie Červinková- Riegrová illustrate the indispensable contribution of women to the Czech national revival.

I have divided the thesis into three chapters. The first part is the historical and political context of the 19th century. František Palacký, an important personality in Czech history, is the subject of the second chapter. I trace the significant milestones associated with him. Chapter three is an analysis of three women in the Palacký family and Riegr family. In the process of solving my thesis, I worked with key literature and selected sources related to the problem of the bachelor thesis.